

Звіт подібності

метадані

Назва організації

National University of Water and Environmental Engineering

Заголовок

I.V. Dmytryshyna «Financial risks as a means of influencing the management of the financial condition of an enterprise (on the example of the Limited Liability Company «Khlibodar»)».doc

Автор

Науковий керівник / Експерт

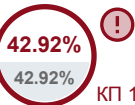
Дмитришина Інна ВолодимирівнаДмитришина Інна Володимирівна

підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

13515

Кількість слів

106337

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		51
Інтервали		0
Мікропробіли		45
Білі знаки		2
Парафрази (SmartMarks)		418

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18613/1/%D0%9A%D0%A0_%D0%9B%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf	152 1.12 %
2	Стаття Нідельчу В_SP. 3/6/2025 Research and Educational Innovation Center for Social Transformations (Research and Educational Innovation Center for Social Transformations)	136 1.01 %

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на тему:

«Фінансові ризики як засіб впливу на управління фінансовим станом підприємства (на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар»)»

Виконала:

студентка 5 курсу, групи 1
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
заочної форми навчання
Дмитришина Інна Володимирівна

Керівниця:

к.е.н., доцентка кафедри фінансів та
економічної безпеки
Шило Жанна Степанівна

Рецензент:

д.е.н., професор кафедри фінансів та
економічної безпеки
Токарський Тарас Богданович

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота на тему: «Фінансові ризики як засіб впливу на управління фінансовим станом підприємства (на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар»)/ І.В. Дмитришина – Рівне: НУВГП, 2025. – 93 с.

Представлена кваліфікаційна робота досліджує методи управління фінансовими ризиками та їх вплив на покращення фінансового стану підприємства в умовах економічних змін в державі. У роботі розкрита сутність та значення поняття «фінансові ризики» та запропонована методика управління ними. Проаналізовано методологію розрахунку показників фінансово-господарської діяльності підприємства, що забезпечують його стабільний фінансовий стан. Основна частина кваліфікаційної роботи присвячена дослідженню виробничо-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар». На основі проведеного структурно-динамічного та параметричного аналізу визначені напрями вдосконалення фінансового стану товариства з врахуванням сучасних умов діяльності.

Ключові слова: фінансовий ризик, управління ризиками, фінансовий стан, ефективність, структурно-динамічний аналіз, собівартість, фондовіддача, фінансово-господарська діяльність, акціонерне товариство.

ANNOTATION

Qualification work on the topic: «Financial risks as a means of influencing the management of the financial condition of an enterprise (on the example of the Limited Liability Company «Khlibodar»)/ I.V. Dmytryshyna – Rivne: NUVGP, 2025. – 93 p.

The presented qualification work investigates methods of financial risk management and their impact on improving the financial condition of the enterprise in the conditions of economic changes in the state. The work reveals the essence and meaning of the concept of "financial risks" and proposes a methodology for managing them. The methodology for calculating indicators of the financial and economic activity of the enterprise that ensure its stable financial condition is analyzed. The main part of the qualification work is devoted to the study of the production and economic activity of the Limited Liability Company "Khlibodar". Based on the structural-dynamic and parametric analysis, directions for improving the financial condition of the company are determined, taking into account modern operating conditions.

Key words: financial risk, risk management, financial condition, efficiency, structural and dynamic analysis, cost price, return on capital, financial and economic activity, joint stock company.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Поняття фінансового ризику та його роль у системі управління фінансовою діяльністю підприємства.....	9
1.2. Визначення методичних підходів управління фінансовими ризиками та їх впливу на фінансовий стан підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХЛІБОДАР».....	29
2.1. Економіко-організаційна характеристика підприємства.....	29
2.2. Структурно-динамічний та прогностичний аналіз фінансового стану підприємства.....	39
2.3. Параметричний та факторний аналіз показників фінансового стану підприємства.....	47
РОЗДІЛ 3. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХЛІБОДАР».....	62
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	87
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

У сучасних реаліях актуальною є проблема забезпечення фінансової стабільності підприємства. Особливо гостро це питання постає в умовах нинішньої економічної та фінансової світової кризи. Сьогодні, в умовах нестабільної політичної ситуації, економічної кризи, воєнного стану в країні та падіння платоспроможного попиту населення, вітчизняні підприємства страждають від значних фінансових проблем.

Зростання ступеня впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності підприємства пов'язане зі стрімкими змінами економічної ситуації в країні та на фінансовому ринку, розширенням сфери фінансових відносин, появою нових фінансових технологій та інструментів. Ризики виникають у сфері корпоративних відносин з банками та іншими фінансовими установами та пов'язані з ймовірністю втрат грошових коштів або їх недоотриманням.

Особливістю фінансових ризиків є те, що вони є результатом взаємовідносин між суб'єктами ризику, тобто виникають внаслідок людського фактора і не мають природних стабілізаторів рівня ризику. Отже, вони мають небезпечну властивість – постійно змінюватися, не підлягають узагальненню, є суто індивідуальними тощо. Тому необхідність їх класифікації, ідентифікації, вимірювання та управління ними набуває особливого значення.

Фінансовий ризик – це результат вибору його власниками або керівниками альтернативного фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності з імовірністю економічного збитку (фінансового збитку) через невизначеність його реалізації.

Метою управління фінансовими ризиками є зниження втрат, пов'язаних з конкретним ризиком, до мінімуму. Збитки можна виміряти в грошовому вираженні, а також оцінити заходи щодо їх запобігання. Існує чотири методи управління ризиками: скасування, запобігання, страхування та поглинання.

При виборі конкретного методу управління фінансовими ризиками фінансовий менеджер повинен виходити з таких принципів: не ризикувати

більше, ніж це може дозволити власний капітал; не ризикувати більшим заради малого; передбачати наслідки ризику.

Фінансовий ризик – ризик, пов’язаний з ймовірністю втрати фінансових ресурсів (грошових коштів). Фінансові ризики пов’язані насамперед із змінами на фінансовому ринку та змінами в економіці. Це можуть бути зміни процентних ставок, валютних курсів, зміни галузі або конкретного позичальника.

Оскільки сьогодні фінансові ризики підприємств є найбільш загрозливими та деструктивними, це зумовлює необхідність їх подальшого дослідження, вивчення сутності, видів фінансових ризиків та методів управління ними.

Вагомий внесок у структурний аналіз проблем управління фінансовими ризиками підприємства зробили провідні економісти, фінансисти, соціологи, політики, науковці, вітчизняні вчені, зокрема: Гончарук І. В., Пожар Є. П., Гречко А. В., Гербеда М. В., Куліш Г. П., Родніченко І. В., Орлик О. В., Добринь С. В., Бездітко О. Є., Белоусова С. В., Кузьмінець Т. Г., Перегняк Ю. А., Костецький В. В., Бутов А. М., Лактіонова О. А.

Але мінливість умов економічного середовища потребує подальшого дослідження цієї проблеми. Незважаючи на постійні наукові розробки, це питання необхідно досліджувати в майбутньому, оскільки в умовах фінансово-економічної кризи, включаючи політичну нестабільність є необхідність його постійного вивчення для пошуку оптимальних шляхів аналізу та оцінки фінансових ризиків, а також впровадження найефективніших методів для мінімізації їх впливу на результати фінансової діяльності підприємства.

Метою написання бакалаврської кваліфікаційної роботи є дослідження факторів фінансових ризиків, особливостей їх впливу на результати діяльності підприємства та методів нейтралізації їх значення, а також визначення методів управління фінансовими ризиками з метою покращення фінансового стану підприємства на перспективу на прикладі ТОВ «Хлібодар».

В процесі дослідження необхідно вирішити такі завдання:

- визначити суть, значення, механізми формування фінансових ризиків та її вплив на діагностику фінансового стану підприємства в умовах військового стану;
- розглянути методичні підходи управління фінансовими ризиками та методів нейтралізації їх значення;
- здійснити економіко-організаційну характеристику підприємства;
- провести структурно-динамічний та прогнозний аналіз фінансової діяльності підприємства;
- здійснити параметричний та факторний аналіз фінансових показників діяльності підприємства;
- провести прогнозування основних напрямів покращення фінансового стану на перспективу;
- здійснити фінансово-економічне обґрунтування методів підвищення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є основні напрями діагностики та прогнозування фінансової діяльності в умовах військового стану Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар».

Предметом наукового дослідження виступають теоретико-методологічні та практичні рекомендації щодо оцінки і аналізу основних показників фінансової діяльності та формування методики управління фінансовими ризиками як засобу впливу на фінансовий стан підприємства Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар».

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в наступному:

- визначено поняття фінансового ризику як засобу впливу на фінансовий стан підприємства;
- запропоновано вдосконалення методики управління фінансовими ризиками для діагностики фінансової діяльності підприємства в умовах військового стану;

- сформовано та вдосконалено основну методологію проведення аналізу фінансового стану підприємства;
- здійснено прогнозування основних напрямів покращення фінансового стану на підприємстві.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи є наступні документи: статут Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар», матеріали монографій, навчальних посібників, періодичних видань та бухгалтерська, фінансова та статистична звітність за 2022-2024 роки.

Методологічною основою проведеного дослідження є діалектичний метод пізнання, який забезпечує аналіз фінансових явищ та процесів у їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності. В ході нашого дослідження ми також використали такі методи дослідження: статистичні, математичні, методи аналізу та синтезу. Для забезпечення досягнення поставленої мети в бакалаврській роботі використовувались наступні методи: порівняння показників при здійсненні структурно-динамічного аналізу, обчисленні величини відхилень за роками та побудові порівняльних аналітичних таблиць і рисунків.

У роботі проведене теоретичне та методичне обґрунтування методів управління фінансовими ризиками та їх впливу на покращення фінансового стану підприємства в умовах військового стану та післявоєнної відбудови держави, а також здійснено прогнозування основних фінансових показників і обґрунтування напрямів підвищення фінансового стану на перспективу, що дозволило одержати теоретичні і практичні результати та окреслити шляхи підвищення ефективності господарювання в сучасному економічному просторі.

Кваліфікаційна робота бакалаврського рівня вищої освіти складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Обсяг роботи становить 93 сторінки, включаючи 15 таблиць, 10 рисунків, 12 діаграм та графіки.

РОЗДІЛ 1

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття фінансового ризику та його роль у системі управління фінансовою діяльністю підприємства

У сучасних умовах, забезпечення фінансової стабільності підприємств стає дедалі більш актуальною проблемою. Особливо гостро вона постає в умовах економічної та фінансової кризи, нестабільної політичної ситуації, воєнного стану та зниження попиту на товари і послуги. У даному контексті, суб'єкти господарювання стикаються зі значними фінансовими труднощами, що можуть впливати на їх результативність.

Збільшення впливу фінансових ризиків на фінансову діяльність підприємства зумовлене швидкими змінами в економічному середовищі та на фінансовому ринку, розширенням сфери фінансових взаємин і введенням нових фінансових технологій та інструментів.

Умови ринкових відносин в Україні впливають на функціонування підприємств, що пов'язане з ризиком та невизначеністю. Фінансовий ризик займає особливе місце серед ризиків, які можуть виникнути під час діяльності підприємств. Щоб ефективно управляти фінансовим потенціалом підприємств, необхідно мінімізувати фінансові ризики. Ризики, що виникають в зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування підприємств, мають важливе значення для їхньої діяльності в будь-якій сфері.

Наприклад, цінові зміни, зміни валютних курсів, або менший, ніж очікувався, рівень доходу. МСФЗ (IFRS) 7 визначає вимоги до ідентифікації та розкриття інформації про фінансові ризики. Цей стандарт виділяє три основні види ризиків, на які повинні звертати увагу підприємства, хоча існує багато підтипів ризиків.

У ринковій економіці ризик є ключовим елементом підприємництва. На підприємницьку діяльність завжди впливають внутрішні та зовнішні фактори.

При управлінні ризиками в першу чергу необхідно ідентифікувати існуючі ризики. У даному контексті варто розглянути і сукупний ризик, який являє собою суму ділового і фінансового ризиків підприємства і визначається за формулою:

$$\text{Сукупний ризик} = \text{Діловий ризик} + \text{Фінансовий ризик}$$

Фінансовий ризик виникає в процесі відносин підприємства з фінансовими установами (банками, фінансовими, інвестиційними, страховими компаніями, біржами тощо). Причинами фінансового ризику є інфляційні фактори, підвищення облікових ставок банків, зниження вартості цінних паперів та інші [2].

Особливістю фінансового ризику є ймовірність збитку, який залежить від проведення будь-яких операцій у фінансово-кредитно-біржовій сфері, здійснення процедур з фондовими цінними паперами, тобто ризик, що впливає з характеру цих процесів.

До головних джерел виникнення ризику належать:

- спонтанність природних процесів і явищ, стихійні лиха;
- випадковість соціально-економічних процесів, багатоваріантність відносин між суб'єктами;
- наявність протидійних антагоністичних тенденцій, зіткнень суперечливих інтересів;
- імовірнісний характер науково-технічного прогресу;
- неповна й недостатня інформація про об'єкт, процес, явище, якого стосується прийняття рішення;
- обмеженість і недостатність усіх необхідних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових та інших) для прийняття та реалізації рішень;
- неможливість однозначного пізнання об'єкту за наявних рівнів та методів наукового пізнання;
- відносна обмеженість свідомої діяльності людей, неминучі відмінності в соціально-психологічних настановах, ідеалах, намірах, оцінках, стереотипах поведінки;

- незбалансованість основних компонентів господарського механізму: планування ціноутворення, фінансово-кредитних відносин.

Розглянемо наукові підходи щодо трактування поняття «фінансовий ризик». Так, О. Таран зазначає, що «фінансовий ризик – це невід’ємна складова будь-якої фінансової діяльності, яка являє собою неминучі фінансові відносини, що мають різні напрями прояву через виникнення об’єктивно наявної недостатності, неточності або надмірності економічної інформації щодо здійснення певних подій або їхньої випадковості, та обчислюється на підставі оцінки ймовірності втрат унаслідок здійснення під час таких подій деякої господарської діяльності» [3, с. 17].

М. Клапків розглядає фінансові ризики у широкому та вузькому значенні. Так, «у широкому значенні – ризики, які характеризуються ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів) у господарській діяльності; у вузькому значенні – частина комерційних ризиків, пов’язана з ймовірністю фінансових втрат внаслідок операцій у фінансово-кредитній і біржовій сферах» [4].

В. Вітлінський та Г. Великоіваненко вважають, що «фінансовий ризик – це ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових втрат (зниження очікуваного прибутку, доходу, втрата частини чи всього капіталу) у ситуації невизначеності умов здійснення підприємницької діяльності [5].

Фінансові ризики пов’язані насамперед із трансформаціями, які відбуваються на фінансовому ринку та в економіці країни загалом. Це можуть бути зміни відсоткових ставок, валютних курсів, зміни галузі або конкретного позичальника.

Бланк І.А. визначає фінансовий ризик як ймовірність виникнення фінансових втрат в умовах невизначеності фінансової діяльності підприємства [3, с. 32]. На думку Дибби М.І. фінансовий ризик - це тип ризику, що виникає в процесі фінансово- економічної діяльності суб'єкта, коли результат або заходи для його досягнення відрізняються від запланованих цілей та норм, а такі відхилення можуть призвести до фінансових збитків [5, с.24].

Фінансовий ризик - це небезпека, що виникає у фінансовій діяльності підприємства через невизначеність у природних, економічних та людських факторах, які можуть призвести до фінансових збитків в несприятливих умовах [6]. Шелудько В.М. стверджує, що фінансовий ризик – це ризик не отримати задовільний фінансовий результат від здійснення господарської діяльності підприємства [7].

Отож, розглянувши існуючі наукові підходи, можна узагальнено сказати, що фінансовий ризик – це ризик, який пов'язаний з імовірністю втрати фінансових ресурсів.

Розрізнення фінансових ризиків за їх походженням та наслідками є доцільним. Фінансовий ризик макроекономічного походження пов'язаний зі загальним станом бюджетно-фінансової системи країни, що залежить від національних та міжнародних факторів. Фінансовий ризик мезорівня, або галузевий ризик, виникає внаслідок державної політики щодо фінансування, кредитування та страхування підприємств. Фінансовий ризик на макрорівні може бути наслідком стану активів підприємства, його ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності тощо, тобто результатом недоліків та прорахунків фінансового менеджменту підприємств. Невизначеність природних, людських та економічних факторів може бути причиною виникнення фінансового ризику, який може привести до збитків в господарсько-фінансовій діяльності. Порушення процесу виробництва, зміни ринкової кон'юнктури, специфіка технологічного процесу, який має сезонний характер, а також загрози та складнощі повсякденної діяльності є основою фінансових ризиків.

Фінансовий ризик – ризик, пов'язаний з ймовірністю втрати фінансових ресурсів (грошових коштів). Фінансові ризики пов'язані насамперед із змінами на фінансовому ринку та змінами в економіці. Це можуть бути зміни процентних ставок, валютних курсів, зміни галузі або конкретного позичальника.

До фінансових ризиків належать наступні (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Основні види фінансових ризиків

Вид ризику	Сутність
<i>Кредитний ризик</i>	розглядається як ризик непогашення кредиту та несплати відповідних відсотків за ним за користування
<i>Процентний ризик</i>	виникає у разі зміни процентних ставок за кредитними ресурсами, що надаються суб'єкту
<i>Валютний ризик</i>	можливий у разі зміни курсів валют, а також політичної ситуації, коли курси не змінюються, а можливості вільного обігу валют є досить обмежені. Ці ризики пов'язані з переоцінкою статей балансу іноземних філій компаній у національній валюті та у зворотних операціях
<i>Ризик ліквідності та структури капіталу</i>	пов'язаний із можливістю втрат під час продажу цінного паперу через зміни в оцінці його якості
<i>Операційний ризик</i>	пов'язаний з помилкою або ж неправильною організацією, нераціональним вибором методу проведення фінансової операції. До цього виду ризику належать можливі помилки менеджерів
<i>Інвестиційний ризик</i>	характеризує можливість виникнення фінансових втрат під час здійснення інвестиційної діяльності
<i>Інфляційний ризик</i>	характеризується можливістю знецінення реальної вартості капіталу, а також очікуваних доходів від здійснення фінансових операцій в умовах інфляції
<i>Ризик країни</i>	сукупність політичних, економічних та трансфертних ризиків, пов'язаних з фактичними та очікуваними політичними та економічними умовами в країні та впливом цих умов на здатність уряду, окремих корпорацій та конкретних фізичних осіб виконувати зобов'язання щодо зовнішнього боргу.

Загальна система ризиків містить різні варіанти їхньої класифікації та охоплює всі види економічної діяльності. Найчастіше в теорії та практиці управління зустрічають розподіл ризиків на систематичні (недиверсифіковані, ринкові) і несистематичні (диверсифіковані, специфічні).

Систематичний ризик виникає під впливом загальних факторів, які зачіпають ринок загалом, і охоплює всі підприємства, подані на ринку. Цей ризик можна усунути диверсифікацією.

Несистематичний ризик виникає під впливом унікальних, специфічних для окремого підприємства факторів і може бути скорочений шляхом диверсифікації.

Найпоширеніша загальна класифікація ризиків, яку наведено в сучасній науковій літературі, складається з таких видів ризиків:

1. *Операційний ризик* – це ризик, пов'язаний із недоліками в системах і процедурах управління й контролю в організації. До цього виду можна зарахувати ризики, пов'язані з помилками менеджменту компанії, її працівників; проблемами системи внутрішнього контролю, недосконало розробленими правилами робіт тощо, тобто ризики, пов'язані із внутрішньою організацією роботи компанії.

2. *Техніко-виробничий ризик* – це ризик завдання збитку навко-лишньому середовищу (*екологічний ризик*); ризик виникнення аварій, пожеж, поломов; ризик порушення функціонування об'єкта, унаслідок помилок у проектуванні й монтажі, ряд будівельних ризиків та ін.

3. *Кредитний ризик* – це ризик того, що учасник не виконає свої зобов'язання повною мірою, або до конкретної дати, або в будь-який час після цієї дати.

4. *Ринковий ризик* – ризик утрат, зафіксованих на балансових і поза-балансових позиціях компанії, через зміну ринкових цін; це ризик зміни значень таких параметрів ринку, як відсоткові ставки, курси валют, ціни акцій чи товарів, кореляція між різними параметрами ринку та мінливість цих параметрів.

5. *Діловий ризик* (бізнес-ризик) – це ризик, безпосередньо пов'язаний із діловими операціями компанії на її ринках постачання та збуту, тобто з її бізнесом.

Зазначену класифікацію можна застосувати як до звичайних підприємств, зайнятих у сфері матеріального виробництва й надання послуг, так і до фінансових установ (банків, страхових та інвестиційних компаній і т. ін.).

Ризики можна класифікувати й за іншими ознаками:

1. *За типом об'єкта:*

- *із власністю (майном)*. Зустрічають їх досить часто й легко виявляють у грошовій формі;

- *із доходами*. Вони виникають тільки в контексті створення доходів (бізнесу) або їхнього розподілу (наприклад, питання спадщини);
- *із персоналом*. Часто мають позаекономічну природу, так що їх складно оцінити у грошовій формі;
- *із відповідальністю*. Визначають їх відповідальністю, що виникає, у зв'язку з непередбаченою подією щодо осіб, які на момент оцінювання ризику ще не відомі.

2. За наслідками:

- *припустимий ризик* – це ризик рішення, унаслідок невиконання якого підприємству загрожує втрата прибутку; у межах цієї зони підприємницька діяльність зберігає свою економічну доцільність, тобто втрати є, але вони не перевищують розмір очікуваного прибутку; *критичний ризик* – це ризик, коли підприємству загрожує втрата доходу; інакше кажучи, зона критичного ризику характеризується небез-пекою втрат, що перевищують очікуваний прибуток і в крайньому разі можуть призвести до втрати всіх грошей, укладених підприємством у проєкт;
- *катастрофічний ризик* – це ризик, коли виникає неплатоспроможність підприємства; утрати можуть дорівнювати активам підприємства. Також до цієї групи зараховують будь-який ризик, пов'язаний із прямою небезпекою для життя людей чи виникненням екологічних катастроф.

3. За характером впливу на результати діяльності підприємства:

- *чисті* – означають можливість зазнати збитків чи досягти нульового результату;
- *спекулятивні* – виявляють в імовірності досягти як позитивного, так і негативного результату.

4. За родом небезпеки:

- *техногенні ризики*, породжені господарською діяльністю людини: аварійні ситуації, забруднення навколишнього середовища тощо. Прикладом техногенних ризиків можуть слугувати вогневі ризики, пов'язані зі впливом вогню на різні об'єкти;

- *природні ризики* не залежать від діяльності людини. До них належать, переважно, ризики стихійних лих: землетрусу, повені, урагану, тайфуну, удару блискавки, виверження вулкана та ін.;

- *змішані ризики* – це події природного характеру, ініційовані господарською діяльністю людини. Наприклад, зсув, спричинений будівельними роботами.

5. *За ступенем поширеності ризику:*

- *масові ризики* – характерні для великої кількості однотипних об'єктів (наприклад, ризики автомобільних катастроф);

- *унікальні ризики*, що зустрічають тільки в окремих об'єктів (скажімо, ядерні ризики).

6. *За ступенем диверсифікованості ризику:*

Диверсифікованість ризиків, тобто їхній перерозподіл за обсягами, часом і простором, вважають найбільш ефективним шляхом зниження ризику по портфелю, так що менеджери часто прагнуть до досягнення якомога більшого ступеня диверсифікованості ризиків.

7. *За ступенем передбачуваності ризику:*

- *передбачувані (прогнозовані)* ризики, які можна передбачити, зважаючи на економічну теорію або господарську практику, але неможливо пророчити момент їхнього вияву;

- *непередбачені (непрогнозовані)* ризики, про які поки нічого невідомо, тому неможливо оцінити їхній вплив на ступінь і розмір ризику.

8. *За можливими фінансовими наслідками:*

- *прямий збиток*, що означає безпосередню втрату фінансових коштів і/або руйнування матеріальних об'єктів (зокрема, пограбування або пожежу);

- *непрямі втрати*, пов'язані з недоотриманням доходів (скажімо, унаслідок звільнення), підвищенням операційних витрат (зокрема, різким зростанням витрат на комплектні вироби, унаслідок зміни валютного курсу) і/або з віддаленими наслідками несприятливої події (наприклад, погіршення умов

праці, а отже, і зниження продуктивності праці на підприємстві в результаті попередньої екологічної катастрофи).

9. За характером витрат:

- *витрати, пов'язані з необхідністю у прийнятті рішень в умовах невизначеності й ризику.* Ці витрати містять витрати, обумовлені оцінюванням ризиків та організацією процедур управління ризиком, а також оплату послуг експертів і менеджерів;

- *витрати, пов'язані зі зниженням ризику* – відповідні витрати призначено для протидії виникненню збитків (витрати на пожежну й охоронну сигналізацію, поліпшення умов праці тощо);

- *витрати, пов'язані з покриттям негативних наслідків подій, що реалізували.*

10. За характером розподілу витрат:

- *приватні витрати,* яких зазнають окремі фізичні та юридичні особи. Прикладом можуть бути витрати, пов'язані з ремонтом після пожежі, страхові виплати, витрати на заробітну плату й т. ін.;

- *суспільні витрати,* яких зазнає суспільство загалом (наприклад, витрати на ліквідацію екологічної катастрофи).

Причини фінансових ризиків різноманітні і можуть виникати спонтанно в процесі діяльності підприємства, їх поділяють на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори:

- рівень економічного розвитку країни;
- державне регулювання фінансово-економічної діяльності підприємства;
- темпи інфляції в країні;
- кон'юнктура попиту і пропозиції на фінансовому ринку;
- зміни процентної ставки на фінансовому ринку;
- зміни курсів іноземних валют;
- рівень конкуренції в окремих сегментах фінансового ринку;
- економічне становище в галузі діяльності;

– форс-мажорні обставини.

Внутрішні фактори:

- напрями фінансової політики;
- наявність власних фінансових ресурсів;
- структура активів підприємства;
- незбалансованість формування окремих видів грошових потоків;
- рівень інвестиційної активності;
- рівень використання інноваційних фінансових інструментів і технологій;
- якість інформаційної бази ризик-менеджменту;
- рівень кваліфікації фінансових менеджерів підприємств.

До основних зовнішніх причин (факторів) формування фінансових ризиків належать: нестабільна економічна ситуація в країні; економічна криза; швидкі інфляційні процеси; слабка ефективність державного регулювання облікової ставки банку; значний рівень конкуренції; зниження цін на світовому ринку; політичні чинники тощо [8]. Варто зазначити, що ці причини мають зовнішнє походження для підприємства, а відтак воно не може їх контролювати.

До внутрішніх причин (факторів) формування фінансових ризиків підприємства можна віднести: збільшення витрат на підприємстві; незадовільна фінансова політика підприємства; неефективне управління витратами, доходами та фінансовими результатами; слабкий рівень кваліфікації менеджерів тощо.

У міжнародній практиці ризик-менеджменту поширеною є система класифікації ризиків на основі Generally Accepted Risk Principles (GARP), що була розроблена аудиторською групою Coopers & Lybrand, в якій виокремлено шість типів ризику: кредитні, ринкові, ризик ліквідності, операційні ризики, ризики концентрації, ризики бізнес-події, але ця система не охоплює усі сфери економічної діяльності суб'єкта підприємництва [3].

Фінансовий ризик оцінюється шляхом аналізу певних показників, зокрема фінансового левериджу, беззбитковості та коефіцієнта використання позичкових коштів. Не менш важливим елементом оцінки ризику є врахування ймовірності фінансового ризику. Загалом визначення рівня фінансового ризику можна представити формулою:

$$PP = BP * PB,$$

де PP – рівень відповідного фінансового ризику;

BP – вірогідність виникнення даного фінансового ризику;

PB – розмір можливих фінансових втрат під час реалізації даного ризику у вартісному виразі.

Як правило, всі види фінансових ризиків взаємозв'язані і зміна одного виду ризику може суттєво вплинути на фінансово-господарську діяльність підприємства та призвести до неочікуваних наслідків.

Ефективна система управління фінансовими ризиками підприємства в умовах нестабільності та трансформаційних змін позитивно впливає на його фінансово-господарську діяльність. Така система передбачає комплекс заходів щодо зменшення негативного впливу фінансових ризиків на результати діяльності господарюючого суб'єкту й забезпечує високий рівень його фінансової безпеки. Адже, щоб мінімізувати негативні наслідки зовнішнього економічного середовища, підприємствам у ході здійснення діяльності інколи необхідно приймати доволі нетрадиційні рішення. Крім того, важливо своєчасно виявляти можливі фінансові ризики й уважно підходити до оцінки їх можливих наслідків, щоб ухвалювати ефективні управлінські рішення задля уникнення фінансових втрат та негативних наслідків для підприємства.

1.2. Визначення методичних підходів управління фінансовими ризиками та їх впливу на фінансовий стан підприємства

Зростання ступеня впливу фінансових ризиків на результати діяльності і фінансову стабільність підприємства пов'язане з швидкою мінливістю

економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширенням сфери фінансових відносин господарюючих суб'єктів, появою нових фінансових технологій і інструментів, а також цілим рядом інших чинників. Тому виявлення економічної сутності фінансових ризиків і встановлення форм їх впливу на результати діяльності підприємства є одним з актуальних завдань системи фінансового менеджменту.

Господарська діяльність підприємства у всіх її формах пов'язана з численними ризиками, ступінь впливу яких на результати цієї діяльності істотно зростає з переходом до ринкової економіки.

Управління фінансовими ризиками підприємства є системою принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, що забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

В умовах формування ринкових відносин проблема ефективного управління фінансовими ризиками підприємства набуває особливої актуальності. Це управління виконує активну роль в загальній системі фінансового менеджменту, забезпечуючи надійне досягнення основних цілей фінансової діяльності підприємства.

Головною метою управління фінансовими ризиками є забезпечення фінансової безпеки підприємства в процесі його розвитку і запобігання можливому зниженню його ринкової вартості.

Загалом процес управління фінансовими ризиками підприємства передбачає такі основні етапи:

- 1) Ідентифікація фінансових ризиків підприємства (виявлення факторів, що впливають на рівень ризиків, формування портфеля фінансових ризиків, визначення найбільш ризикових видів й напрямів фінансової діяльності підприємства);

- 2) Оцінка та аналіз фінансових ризиків (визначення ймовірності можливого настання ризикової події за кожним видом ідентифікованих фінансових ризиків, вибір методів їх оцінювання, оцінювання рівня ймовірності

фінансових ризиків, визначення розміру можливого фінансового збитку при настанні ризикової події, ранжування фінансових операцій за розміром можливих фінансових втрат тощо);

3) Вибір і реалізація методів управління фінансовими ризиками, основними з яких є: уникнення, прийняття, перенесення ризику і запобігання збиткам (обґрунтування альтернатив відбувається шляхом застосування обраних методів, розроблення й вжиття підприємством конкретних заходів щодо зменшення ймовірності виникнення окремих видів ризиків і зниження розміру пов'язаних із ними очікуваних втрат, оцінювання результатів і коригування обраних методів);

4) Моніторинг і контроль фінансових ризиків (моніторинг факторів ризику, моніторинг шляхів нейтралізації можливих негативних наслідків фінансових ризиків, моніторинг бюджету витрат, пов'язаних з управлінням фінансовими ризиками, моніторинг результатів реалізації фінансових операцій і видів фінансової діяльності, контроль фінансових ризиків на основі результатів моніторингу та аналізу, за необхідності відбувається коригування управлінських рішень).

Розглянемо зазначені етапи більш детально.

Ідентифікація. Ця процедура полягає в установленні переліку основних видів ризику, що притаманні саме цьому підприємству:

- по-перше, формується перелік можливих внутрішніх (несистематичних) ризиків у розрізі видів діяльності підприємства, рівень виникнення яких пов'язаний з організацією управління саме на даному підприємстві (низька кваліфікація працівників, відсутність практичного досвіду тощо);

- по-друге, визначається перелік зовнішніх (систематичних) ризиків, що пов'язані не тільки з діяльністю конкретного підприємства, але й з економічним розвитком держави (наприклад, інфляційний ризик, податковий ризик, процентний ризик), тобто вони виникають на окремих ділянках, на які підприємство не може вплинути, але може спрогнозувати їх виникнення і

мінімізувати фінансові втрати за операціями, що супроводжуються даними ризиками;

- по-третє, формується загальний портфель ризиків, що пов'язані з діяльністю підприємства (можливі зовнішні і внутрішні ризики).

При визначенні рівня ризиків необхідно дотримуватися послідовного виконання наступних процедур (табл. 1.2.).

Таблиця 1.2

Послідовність виконання процедур оцінки рівня різноманітних ризиків

№ п/п	Назва процедури
1	Ідентифікація окремих видів ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства
2	Оцінка ступеня ймовірності виникнення окремих видів ризиків
3	Визначення можливих фінансових втрат, пов'язаних з окремими ризиками
4	Встановлення допустимого значення рівня ризиків за окремими операціями

Практичну реалізацію першого етапу наведено нище при характеристиці загального алгоритму управління ризиками на підприємстві.

З метою оцінки ймовірності виникнення окремих ризиків доцільно використовувати наступні методи:

а) економіко-статистичні методи – базуються на математичній теорії ймовірності; дозволяють отримати найбільш чітке кількісне уявлення про ступінь ймовірності виникнення ризиків, але ці методи можуть бути використані за умови наявності достатньої статистичної інформації;

б) розрахунково-аналітичні методи – дозволяють отримати відносно чітке кількісне уявлення про ступінь ймовірності ризиків на підставі використання внутрішньої інформаційної бази самого підприємства (наприклад, значення планових показників господарсько-фінансової діяльності); за допомогою даних методів можна оцінити економічний ризик, ризик неплатоспроможності та ризик втрати фінансової стійкості;

в) аналогові методи – визначають ступінь ймовірності ризиків за окремими найбільш масовими операціями підприємства; використання цих

методів можна пов'язати з оцінкою ступеня вірогідності комерційного, економічного, цінового ризику;

г) експертні методи – застосовуються тільки в тому випадку, якщо на підприємстві відсутні необхідні інформаційні або статистичні дані для здійснення подальших розрахункових порівнянь; ці методи базуються на опитуванні кваліфікованих спеціалістів (страхових, податкових, фінансових) з подальшою математичною обробкою результатів цього опитування; експертні методи можуть використовуватися при визначенні ступеня ймовірності цінового, інфляційного, процентного, податкового, інвестиційного та інших ризиків [94].

Обсяг можливих фінансових втрат визначається характером здійснених операцій, сумою активів або капіталу, які беруть участь у здійсненні операцій, ступенем ймовірності виникнення відповідних ризиків. За рівнем можливих фінансових втрат господарсько-фінансові операції підприємства доцільно об'єднати в такі групи:

I група – операції, при здійсненні яких ризик відсутній (до таких операцій можна віднести придбання державних короткострокових облігацій при низьких темпах інфляції тощо); у зв'язку з відсутністю ризику можливі фінансові втрати по таких операціях не прогнозуються;

II група – операції з допустимим рівнем фінансових втрат (критерієм такого рівня є можливість фінансових втрат за майбутніми операціями у розмірі розрахункової суми прибутку);

III група – операції з критичним рівнем фінансових втрат (критерієм такого рівня є можливість фінансових втрат за операціями, що прогнозуються, в розмірі розрахункової суми доходу; в цьому випадку збитки підприємства, наприклад, торговельного, будуть дорівнювати сумі здійснених витрат обігу);

IV група – операції з катастрофічним рівнем фінансових втрат (критерієм такого рівня виступає можливість фінансових втрат по майбутніх операціях) у розмірі всього власного капіталу або його значної частини; такі операції при небезпечному їх результаті ведуть підприємства до банкрутства.

Якщо фактичний ризик не перевищує рамки допустимого, то керівництво може обмежитися контролюючою функцією з метою недопущення зростання рівня ризиковості, тобто відразу перейти до останнього етапу процесу управління. Якщо ж рівень реального ризику перевищує допустимі межі, то виникає проблема пошуку оптимальних методів управління, вибір яких значною мірою визначається видом ризику, а також особливостями і можливостями конкретного підприємства, загальним станом економіки, ступенем розвитку інфраструктурних елементів фінансової системи, законодавчим і нормативним середовищем [16].

Другий етап процесу управління – квантифікація, завершується порівняльним аналізом реального та допустимого рівнів ризиків. Зрозуміло, що жоден суб'єкт господарської діяльності не в змозі уникнути всіх ризиків, тому виправданий або допустимий ризик розглядається як необхідна складова стратегії і тактики управління. Отже, механізм прийняття рішень повинен не тільки ідентифікувати ризик, але й дозволяти оцінити, які ризики і якою мірою може прийняти на себе суб'єкт господарювання, а також визначати, чи виправдовує очікувана дохідність відповідний ризик.

Мінімізація ризиків за допомогою спеціальних методів реалізується на третьому етапі управління.

У системі методів управління фінансовими ризиками підприємства основна роль належить внутрішнім механізмам їх нейтралізації.

Система механізмів нейтралізації фінансових ризиків передбачає використання наступних методів: уникнення ризику, лімітація концентрації ризику, хеджування, диверсифікація, розподіл ризиків, самострахування (внутрішнє страхування), страхування та інші.

1. Уникнення ризику. Цей напрям нейтралізації фінансових ризиків є найрадикальнішим. Він полягає в розробці таких заходів внутрішнього характеру, які повністю виключають конкретний вид фінансового ризику. До числа таких заходів відносяться:

- відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризик по яких надмірно високий;
- відмова від використання значних обсягів позикового капіталу;
- відмова від надмірного використання оборотних активів у низьколіквідних формах;
- відмова від використання тимчасово вільних грошових активів у короткострокових фінансових вкладеннях.

2. *Лімітація концентрації ризику.* Механізм лімітації концентрації фінансових ризиків використовується звичайно по тих видах, які виходять за межі допустимого рівня, тобто за фінансовими операціями, що здійснюються в зоні критичного або катастрофічного ризику. Така лімітація реалізується шляхом встановлення на підприємстві відповідних внутрішніх фінансових нормативів у процесі розробки політики здійснення різних аспектів фінансової діяльності.

Лімітація концентрації фінансових ризиків є одним з найпоширеніших внутрішніх механізмів ризик-менеджменту, що реалізують фінансову ідеологію підприємства, не вимагаючи високих витрат.

3. *Хеджування.* Цей термін використовується у фінансовому менеджменті в широкому і вузькому прикладному значенні. У широкому тлумаченні термін хеджування характеризує процес використання будь-яких механізмів зменшення ризику можливих фінансових втрат – як внутрішніх так і зовнішніх. У вузькому прикладному значенні термін хеджування характеризує внутрішній механізм нейтралізації фінансових ризиків, заснованих на використанні відповідних видів фінансових інструментів (як правило, похідних цінних паперів – деривативів).

Хеджування фінансових ризиків шляхом здійснення відповідних операцій з похідними цінними паперами є високоефективним механізмом зменшення можливих фінансових втрат при настанні ризикового випадку. Проте воно вимагає певних витрат на виплату комісійної винагороди брокерам, премій по опціонах і т.п. Але рівень цих витрат значно нижче, ніж рівень витрат по

зовнішньому страхуванню фінансових ризиків. Різноманітні форми хеджування фінансових ризиків набувають поширення в практиці вітчизняного ризик-менеджменту.

4. *Диверсифікація.* Механізм диверсифікації використовується, перш за все, для нейтралізації негативних фінансових наслідків несистематичних (специфічних) видів ризиків. Разом з тим, він дозволяє мінімізувати певною мірою і окремі види систематичних (специфічних) ризиків – валютного, процентного і деяких інших. Принцип дії механізму диверсифікації заснований на розділенні ризиків, перешкоджаючи їхній концентрації.

Характеризуючи механізм диверсифікації в цілому, слід зазначити, що він вибірково впливає на зниження негативних наслідків окремих фінансових ризиків. Забезпечуючи безперечний ефект в нейтралізації комплексних, портфельних фінансових ризиків несистематичної (специфічної) групи, він не дає ефекту нейтралізації переважної частини систематичних ризиків – інфляційного, податкового й інших. Тому використання цього методу носить на підприємстві обмежений характер.

5. *Розподіл ризиків.* Механізм цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків заснований на частковому їх трансферті (передачі) партнерам по окремих фінансових операціях. При цьому господарським партнерам передається та частина фінансових ризиків підприємства, по якій вони мають більше нагоди нейтралізації їх негативних наслідків і мають в своєму розпорядженні ефективніші способи внутрішнього страхового захисту.

6. *Самострахування (внутрішнє страхування).* Механізм цього напрямку нейтралізації фінансових ризиків заснований на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів, що дозволяє подолати негативні фінансові наслідки за тими фінансовими операціями, які не пов'язані з діями контрагентів.

7. *Страхування фінансових ризиків.* Страхування фінансових ризиків є захистом майнових інтересів підприємства при настанні страхової події (страхового випадку) страховими компаніями (страховиками) за рахунок

грошових фондів, що формуються ними шляхом отримання від страхувальників страхових премій (страхових внесків). У процесі страхування підприємству забезпечується страховий захист за всіма основними видами його фінансових ризиків – як систематичними, так і несистематичними. При цьому обсяг відшкодування негативних наслідків фінансових ризиків страховиками не обмежується: він визначається реальною вартістю об'єкту страхування (розміром страхової його оцінки), страхової суми і розміром страхової премії.

Нами запропоноване формування системи управління фінансовими ризиками на підприємстві (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Пропозиції з формування системи управління фінансовими ризиками
на підприємстві

№	Характеристика пропозицій
1	Запровадити систему управління ризиками на підприємствах як елемент системи управління підприємством в цілому;
2	Впровадити технології ризик-менеджменту в роботу фінансових менеджерів підприємств;
3	Створити інформаційну базу даних ризиків фінансової безпеки, яка дозволила б накопичувати статистичну інформацію про зміни в динаміці;
4	Запровадити вибір оптимального рівня фінансової безпеки з використанням положень концепції компромісу між ризиком і прибутковістю;
5	Розробити та впровадити Стратегію управління ризиками, яка б включала: оцінку та управління фінансово-економічними ризиками виробничо-господарської діяльності підприємства; оцінка можливих наслідків реалізованих рішень у майбутньому для самого підприємства; розрахунок та встановлення зони допустимого ризику, коли обсяги можливих збитків від прийняття певного управлінського рішення не перевищують обсягів прогнозованого прибутку; проведення порівняльного аналізу можливих вигод і втрат від реалізації тих чи інших управлінських рішень; здійснення профілактичних заходів, спрямованих на уникнення ризиків;
6	Розробити та впровадити на підприємствах механізму управління ризиками;
7	Запровадити ідентифікацію ризиків на основі аналізу ієрархічних моделей бізнес-процесів та процесних операцій. Це дозволить виявити, описати, класифікувати ризики бізнес-процесів та технологічних процесів у сфері фінансового менеджменту та управління витратами. На основі аналізу мети бізнес-процесу визначити основні характеристики процесу, як перелік факторів, що свідчать про його успіх (або невдачу) і безпосередньо впливають на основні характеристики процесу;
8	Запровадити фіксацію кожного з виявлених ризиків з обов'язковим зазначенням назви ризику; ймовірності ризику; причини ризику та встановлення потенційного ступеня його впливу на фінансову безпеку підприємства під час впровадження; конкретного механізму управління ризиками; відповідальність за управління ризиками.

Таким чином, дослідивши основні методологічні та методичні підходи щодо управління фінансовими ризиками підприємства можна зробити узагальнені висновки:

- фінансовий ризик є однією з найскладніших категорій, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності і характеризується невизначеністю щодо здійснення тієї чи іншої фінансової операції в майбутньому;

- ризик виникає лише тоді, коли має місце невизначеність, відсутність вичерпної інформації щодо умов прийняття рішень;

- управління фінансовими ризиками підприємства є системою принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, що забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків;

- процес управління ризиками включає наступні етапи: ідентифікація, квантифікація, мінімізація та моніторинг;

- найскладнішим етапом управління є оцінка та вимірювання ризиків;

- процедура управління фінансовими ризиками передбачає використання наступних методів: уникнення ризику, лімітація концентрації ризику, хеджування, диверсифікація, розподіл ризиків, самострахування (внутрішнє страхування), страхування та інші.

Отже, врахування фінансових ризиків у фінансово-економічній діяльності підприємства стає невід'ємною частиною стратегічного управління його фінансовим станом, спрямованого на досягнення стабільності та ефективності в умовах постійних змін.

Проведений нами аналіз та систематизація методичних підходів управління фінансовими ризиками дозволяють визначати їх роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємства, а також виявляти оптимальні підходи до їх та їх впливу на фінансовий стан підприємства на перспективу.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ

ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХЛІБОДАР»

2.1. Економіко-організаційна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Хлібодар» - це сучасне та модернізоване хлібоперське підприємство, яке виробляє, реалізовує та доставляє свою продукцію під торговою маркою «Рум'янець» до західного, північного та центрального регіонів України.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Хлібодар» засноване у 2003 році відповідно до наказу регіонального відділення Фонду державного майна України по Рівненській області від 14.10.2003 р.. № 162 шляхом перетворення державного підприємства Рівненський хлібзавод №3 у товариства з обмеженою відповідальністю відповідно до Закону України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» від 10.07.96 № 209/96 - ВР та Постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1996р. №1099 «Про затвердження порядку перетворення державних підприємств і підприємств із змішаними формами власності у відкриті акціонерні товариства». Представлена на полицях найбільших національних та регіональних мереж у таких містах, як Київ, Львів, Чернівці, Івано-Франківськ, Житомир, Луцьк, Рівне. Це стало можливим за рахунок продуманої та вдало організованої логістичної системи доставок.

У 2023 році компанія здійснила перші поставки власної продукції до країн Західної Європи.

Історія розвитку товариства.

У 2003 році був відкритий хлібзавод "Рум'янець". Сучасне обладнання для його функціонування було привезено з Австрії та Німеччини, що дозволило одразу вирізнятися серед конкурентів та створити продукцію найвищої якості.

У 2004 році розпочалось виробництво та упаковка хліба під брендом "Рум'янець". До цього часу в Україні на полицях магазинів переважали

непорізані і неупаковані буханці хліба. Товариство першими запропонувало споживачам зручну та безпечну упаковку для продуктів, роблячи акцент на безпеку споживачів.

У 2005 році був відкритий перший фірмовий магазин у місті Рівне на вулиці Старицького. Це був перший крок до створення фірмової торгової мережі, яка надалі стала однією з найвідоміших і найбільших у галузі.

З 2008 року відбувається активне збільшення обсягів виробництва на 15% щороку. Постійно працюють над розвитком бренду "Рум'янець", додавши нові види продукції, удосконалюючи обладнання та розширюючи ринки збуту. Це дозволяє задовольняти потреби сучасних клієнтів та покупців.

До 2010 року продукція підприємства була представлена в основному на Рівненщині, Житомирщині та Київщині. У цьому році відбулося розширення географії діяльності та вихід на всеукраїнський ринок. Це був важливий крок для розвитку бренду "Рум'янець" та збільшення впливу на ринку хлібобулочних виробів.

У 2011 році підприємство досягло автоматизації процесу формування батонів, які є одними з бестселерів. До цього моменту цей процес виконувався повністю вручну. Автоматизація дозволила збільшити виробництво та підтримувати високу якість продукції підприємства.

З 2012 року товариство почало активно слідкувати за світовими трендами у галузі хлібопекарства, беручи участь у міжнародних виставках та конкурсах, таких як ІВА у Мюнхені, Німеччина. Постійне вдосконалення виробництва продукції, впроваджуємо інновації для виготовлення найкращих продуктів.

За 10 років майже удвічі збільшилися обсяги реалізації продукції підприємства. У 2013 році був створений сучасний логістичний центр зі складом та автомобілями для забезпечення ефективної доставки продукції.

У 2016 році було розпочато реалізацію продукції торгової марки "Рум'янець" в Одесі. Цей крок дозволив розширити ринок та дати можливість мешканцям Одеси насолоджуватися смачним хлібом і хлібобулочними виробами.

У 2018 році запроваджено систему управління безпечністю харчових продуктів відповідно до ДСТУ ISO 22000:2018 та принципів HACCP. Це дозволило забезпечити всю продукцію у відповідності до міжнародних стандартів якості та безпеки.

У 2019 році почали активно працювати над розширенням асортименту, додаючи до нього здобні та кондитерські вироби. Було впроваджено лінію для виготовлення круасанів, завиванців та грісіні, а також створено найсмачніші завиванці в Україні, де більше начинки, ніж тіста.

У 2019 році було також впроваджено лінію автоматичного формування замовлень, що покращило ефективність логістичного процесу.

У 2021 році розпочали новий напрямок - виробництво замороженої продукції з акцентом на сегмент HoReCa. Прагнемо, щоб і смачні вироби були доступні в улюблених ресторанах і готелях, надаючи можливість насолоджуватися свіженькою гарячою продукцією "Рум'янець".

Було розпочато експорт продукції підприємства країни Європи. Це є важливим кроком для компанії. Мета товариства на світовому ринку - подарувати людям справжній український смак і якість та популяризувати українське.

Крім того, відбувається вдосконалення управління виробництвом та логістикою, побудований сучасний логістичний центр зі складом та автомобілями для забезпечення ефективної доставки продукції.

Впровадили лінію автоматичного формування замовлень, що покращило ефективність нашого логістичного процесу.

Розширили географію діяльності та вийшли на всеукраїнський та світовий ринок. Тепер здійснюється доставка продукції в 10 областей України та в країни Європи.

Активно слідує підприємство за світовими трендами у галузі хлібопекарства, беручи участь у міжнародних виставках та конкурсах, таких як ІВА у Мюнхені, Німеччина.

Протягом 20 років існування, товариство постійно розвивається та адаптується до змін на конкурентному ринку та в економічному середовищі.

Реєстраційна адреса: 35, вул. Біла, м. Рівне, Україна, 33009.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Хлібодар» здобув статус юридичної особи з дня його державної реєстрації. Воно здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України та Статуту. Товариство є правонаступником державного підприємства Рівненський хлібзавод №3. Майно Товариства складається з основних засобів та обігових коштів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі товариства.

Відповідно до статуту товариства, воно створюється з метою здійснення підприємницької діяльності для отримання прибутку в інтересах акціонерів товариства, а також його працівників.

Предметом діяльності Товариства є:

- виготовлення, реалізація та перевезення хлібобулочних, кондитерських, сухарних виробів та інших продуктів харчування;
- роздрібна та оптова торгівля товарами народного споживання власного виробництва та інших виробників, продуктами харчування, іншими продовольчими та промисловими товарами;
- реалізація безалкогольних та алкогольних напоїв, вина;
- діяльність та проведення будівельно-монтажних робіт та ремонтів;
- підвищення технічного рівня виробництва продукції;
- організація фірмових магазинів по продажу хлібобулочних, кондитерських, сухарних виробів та інших продуктів харчування;
- сприяння розвитку нових фірм торгівлі та пошук вигідних партнерів та посередників;
- здійснення природоохоронних заходів;

Виконавчим органом Товариства, що здійснює керівництво його поточною діяльністю, є Правління Товариства. Правління діє на підставі Положення, затвердженого Спостережною радою.

Розмір статутного капіталу товариства становить - 53 482 180,45 грн.

Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД:

10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання.

10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.

46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами.

47.24 Роздрібна торгівля хлібобулочними виробами, борошняними та цукровими кондитерськими виробами в спеціалізованих магазинах.

49.41 Вантажний автомобільний транспорт.

Основними досягненнями та перспективами розвитку ТзОВ «Хлібодар» слід вважати:

1. Запровадження системи управління безпечністю харчових продуктів відповідно до ДСТУ ISO та принципів НАССР. Це дозволило забезпечити продукцію у відповідності з міжнародним стандартом якості та безпеки. Завдяки системі НАССР та ДСТУ ISO 22000:2018 здійснюється контроль за якістю та безпечністю продукції на кожному етапі харчового ланцюжка. Головне завдання НАССР – організувати роботу підприємства так, аби контролювати усі фактори, які можуть вплинути на якість та безпечність продукту.

2. Застосування суворого контролю на кожному технологічному етапі: виробництво, пакування, логістика. Понад те підприємство стежить, щоб і партнери (як постачальники сировини, так і ритейл) теж працювали згідно вимог ДСТУ ISO 22000:2018 та принципів НАССР (ХАССП).

3. Одним із головних факторів якості продукту є саме обладнання, тож на кожному етапі виробництва використовується лише якісна європейська техніка. Так, наприклад, з тістом працюють тістомісильники фірми Diosna (Німеччина) та вакуумні подільники тіста фірми Benier (Нідерланди). Автоматичні системи фірми HB-Technic (Австрія) та фірми Werner & Pfleiderer (Німеччина)

контролюють дозування борошна та інших інгредієнтів. Випікання продукції відбувається у подових та ротаційних печах фірми Miwe (Німеччина), тощо.

Окрім виробничих потужностей, інфраструктура підприємства включає: цех пакування продукції з новітнім обладнанням, власний логістичний центр і мережу фірмових магазинів на Рівненщині.

4. Підприємство впроваджує нові високотехнологічні сорти хлібів: на заквасках, заварках, опарах. Виробнича лінія обладнана сучасними технологіями, що дозволяє забезпечувати високу якість продукції і відповідати вимогам сучасного споживача.

5. Товариство активно працює над розширенням асортименту продукції, додаючи до нього здобні та кондитерські вироби. Впровадило лінію для виготовлення круасанів, завиванців та гріссіні, а також створило найсмачніші завиванці в Україні, де більше начинки, ніж тіста.

6. Оскільки основним напрямком виробництва є високорецептурні хліби значну увагу приділено саме створенню складних рецептур. У своєму асортименті є 6 колекцій преміальних хлібів. Наприклад, лінійка «Хліби світу» – це 5 унікальних хлібних смаків, які притаманні країнам Європи: Австрії, Литві, Німеччині, Естонії та Фінляндії. Для прихильників здорового харчування є лінійки хлібів з додаванням насіння та злаків, а для хлібних гурманів – старовинні варіації хлібів з додаванням каші. Поціновувачі класики точно відзначать Бородинський, адже він зроблений на житньому обдирному борошні з додаванням справжнього квасу.

Ще від заснування ТМ «Рум'янець» головний акцент виробництва був зосереджений на виготовленні «живих» високорецептурних хлібів – тобто хлібів, на основі справжніх заквасок і заварок, з використанням особливих хлібопекарських технологій та інгредієнтів. Якість традиційних хлібів не поступається високорецептурним, адже вони теж на заквасках і заварках. Також в асортименті підприємства більше 50 найменувань здоби

7. Підприємство з 2011 року активно працює над пропозиціями замороженої продукції для сегменту HoReCa. Розпочали новий напрямок - виробництво замороженої продукції з акцентом на сегмент HoReCa.

8. Товариство завжди дбає про довкілля і прикладає значні зусилля для зменшення впливу своєї діяльності на навколишнє середовище. Зокрема, все упакування промарковане та підлягає подальшій переробці. Товариство стало більш екологічно-орієнтованими і продовжує працювати над покращенням екологічної відповідальності.

Згідно офіційної фінансової звітності ТзОВ «Хлібодар» в 2024 році виторг компанії склав майже 1 435 076 грн., що у 3 рази перевищило показник 2023 року (357 010 грн.). Основні фактори – збільшення обсягу продажів хлібобулочних виробів через зростання їх виробництва, а також зростання цін (в середньому ціни на борошно та цукор в Україні в 2024 році зросли на 25%).

В звітному році операційний прибуток компанії склав 787 121 000 грн., чистий прибуток – 46 551 000 грн., що вплинуло на фінансові показники компанії та її загальний фінансовий стан. Однією із причин такого зростання є знаходження оптимальних шляхів в методиці виробництва та реалізації продукції, а також з воєнними подіями в державі.

Середньооблікова чисельність штатних працівників ТзОВ «Хлібодар» за 2024 рік склала близько 510 осіб.

Фінансовий стан підприємства на перспективу оцінюється позитивно, спостерігається підвищення обсягів виробництва, а разом з тим зростає прибуток.

Облікова політика в товаристві проводиться у відповідності до Закону України від 16.07.1999 № 996 - XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (далі - ЗУ № 996), Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ), Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі - МСБО), а також Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі - НП(С)БО) в частині застосування форм фінансової звітності.

Основні техніко-економічні показники товариства наведені у таблиці 2.1 за даними фінансової звітності (додатки А, Б).

Проведений нами аналіз звітності товариства показав, що доходи підприємства перевищують його витрати та в цілому праце з прибутком., що позитивно відображається на фінансових показниках діяльності та в цілому сприяє його подальшому розвитку.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності
ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр.

Показники	2022	2023	2024	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	516 758	661 657	787 121	144899	125464	128,1	119,1
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	333 950	415 463	495 748	81513	80285	124,6	119,5
Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	65 399	120 561	158 211	55162	37650	184,6	125,1
Операційні витрати, тис.грн.	3 736	3 961	6 759	225	2798	195,4	171,8
Фондовіддача	7,93	5,51	4,98	-2,42	-0,53	69,5	89,1
Середньоспискова чисельність працівників, чол.	400	452	510	52	58	112,5	121,4
Валовий прибуток, збиток, тис.грн.	182 808	246 194	291 373	63386	45179	134,4	120,8
Продуктивність праці, тис.грн./чол.	1292	1464	1543	174	79	16,7	107,1
Чистий прибуток, тис.грн.	10 711	40 870	46 551	30159	5681	400,3	115,2
Рентабельність продукції,%	5,4	5,7	5,9	0,3	0,2	105,6	103,5

На ТОВ «Хлібодар» зростає середньорічна вартість активів та обігові кошти, які використовуються для розвитку підприємства, зменшуються ризики здійснення господарської діяльності. Наше підприємство на майбутнє планує

зберегти та збільшити обсяги ділової активності, забезпечити вчасну сплату податків та розрахунок з кредиторами.

Основною метою діяльності підприємства є підвищення своєї конкурентоздатності, здійснення контролю якості надання послуг, оптимізація витрат, розвиток і просування власних торгівельних марок.

Беручи до уваги поточні операційні та фінансові результати діяльності Товариства, а також іншу доступну на даний час інформацію, Товариство не передбачає суттєвого негативного впливу обмежень на фінансовий стан та результати діяльності.

Проведений нами аналіз даних фінансової звітності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр. показав наступне:

Динаміка показника чистого доходу від реалізації продукції в 2024 році показала його зростання на 19,1%, що в натуральному вираженні становить 125464 тис.грн. порівняно з 2023 роком. Це є позитивним фактором, який характеризує зростання торгівельної виручки у даному товаристві. Причинами такого збільшення є стабілізація економічної ситуації в державі, зростання цін на сировину та розширення ринків збуту продукції, яка посприяла збільшенню виробництва хлібобулочних виробів та іншої хлібопекарської продукції на території держави та за її межами.

Аналіз показника собівартості реалізованої продукції, то впродовж 2022-2024 років він зростає. У 2023 році в порівнянні з 2022 роком він збільшився на 24,6 %, що в натуральному вираженні становить 81513 тис. грн., а у 2024 році відбулось його подальше зростання на 19,5% або на 80285 тис.грн. в порівнянні з минулим 2023 роком. Зростання показника собівартості реалізації в основному пояснюється підвищенням закупівельних цін на борошно та цукор.

Проведене нами дослідження динаміки валового прибутку ТОВ «Хлібодар» показало, що у 2023 році він становив 246 194 тис. грн., що на 34,4 % вище валового прибутку за 2022 рік. Валовий прибуток за 2024 рік склав 291 373 тис. гривень, що на 20,8% нище ніж у 2023 році. Це є позитивним результатом для всієї фінансової діяльності товариства.

У товаристві протягом даного періоду коливається середньоспискова чисельність працівників: так у 2022 році вона становила 400 осіб, у 2023 році – 452, а у 2023 – 510 осіб. На це вплинуло проведення ефективної кадрової політики та розширення сфери виробництва, а також політична ситуація в державі пов'язана з введенням військового стану. Тому необхідно забезпечити рівні можливості та умови для кар'єрного та професійного розвитку всіх працівників, надаючи можливість відвідувати професійні семінари та навчання.

Аналіз наступних показників показав, що протягом 2022-2024 рр. продуктивність праці на підприємстві має тенденцію до зростання. Так у 2024 році спостерігається її збільшення порівняно з 2023 роком на 7,1%, це спричинено зростанням чисельності працівників, а також збільшенням чистого доходу(виручки) від реалізації продукції за даний період.

Проведений аналіз динаміки показника ефективності використання основних фондів, показав, що фондівіддача на підприємстві протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 7,93 - 4,98. У 2023 році вона зменшилась на 2,42 пункти порівняно з 2022 роком, що оцінюється негативно, та свідчить про зниження ефективності використання основних фондів. А у 2024 році порівняно з 2023 роком відбулось також незначне її скорочення на 0,53 пункти що оцінюється негативно.

Зростання показника рентабельності продукції на підприємстві за 2022-2024 рр. позитивно характеризує його фінансово-економічну діяльність, на що вплинуло збільшення витрат на виробництво (собівартості) продукції та зростання показника чистого прибутку 2024 році порівняно з 2023 роком.

Чистий прибуток товариства за 2024 рік порівняно з 2023 роком зріс на 15,2% (40 870 тис. грн. у 2023 році та 46 551 тис. грн. у 2024 році), що показує стабільне фінансове становище на ринку виробників хлібобулочних виробів та хлібопекарської галузі в цілому, незважаючи на складний військовий час в державі.

Наведемо графічно динаміку зміни основних техніко-економічних показників ТОВ «Хлібодар» за період 2022-2024 рр. (рис. 2.1).

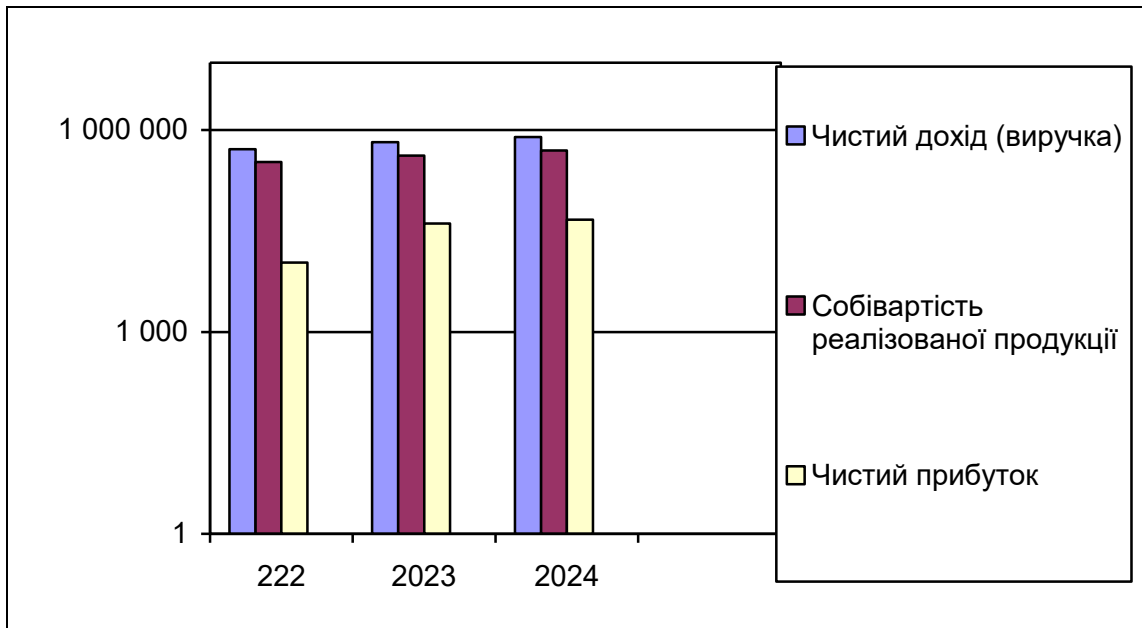

Рис. 2.1 Динаміка зміни основних техніко-економічних показників
ТОВ «Хлібодар» за період 2022-2024рр.

Наше товариство використовує всі свої наявні виробничі потужності для забезпечення фінансової стійкості на ринку хлібовиробників, та покращення своєї платоспроможності.

Надалі, проведення структурно-динамічного аналізу фінансового стану товариства покаже всі переваги та недоліки його фінансово-економічної діяльності в умовах сьогодення та його розвиток на перспективу.

2.2. Структурно-динамічний та прогнозний аналіз фінансового стану підприємства

Фінансово-економічна діяльність підприємства хлібопекарської галузі характеризується системою показників, що дають можливість оцінити наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів та в цілому його фінансовий стан на перспективу. Він значною мірою залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів у майно.

Проведення господарської діяльності товариства неможливе без наявності певного майна, яке належить йому на правах власності чи володіння.

Майновий стан підприємства визначається майном, яке належить йому і відображене в його балансі, та становить його активи. Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигод у майбутньому. У процесі діяльності вартість та структура активів ТОВ «Хлібодар» постійно змінюється, тому проведемо структурно-динамічний аналіз активів підприємства, аналізуючи на фінансову звітність за 2022-2024рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Групування майна ТОВ «Хлібодар»
за період 2022-2024рр., тис. грн.

Показники	Сума, грн.			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Майно Разом	205 458	307 416	365 855	101958	58439	149,6	121,3
Необоротні активи	109 264	153 106	196 736	43842	43630	140,4	126,7
В.Т.Ч: - нематеріальні Активи	411	202	86	-209	-116	59,1	42,6
- незавершені капітальні інвестиції	43 454	32 343	38 439	-11111	6096	74,4	118,8
Основні засоби	65 399	120 561	158 211	55162	37650	184,6	131,7
Оборотні Активи	96 194	154 310	169 119	80784	14809	160,4	106,7
В.Т.Ч: - запаси	19 229	35 380	39 087	16151	3707	184,2	111,4
- виробничі запаси	18 017	33 803	37 259	15786	3456	183,3	112,1
- незавершене виробництво	67	55	48	-12	-7	82,1	87,3
- готова продукція	1 130	1 518	1 780	388	262	136,4	113,4
- товари	15	4	-	-11	-4	26,7	-
- дебіторська заборгованість за продукцію	61 361	68 881	86 013	7520	17132	111,5	126,5
- дебіторська заборгованість за виданими авансами	12 419	34 125	6 957	21706	-27168	28,3	17,6
- дебіторська заборгованість з бюджетом	103	-	-	-103	-	-	-

Продовження таблиці 2.2

- інша поточна дебіторська заборгованість	-	-	5 087	-	5087	-	-
- грошові кошти та їх еквіваленти	2 367	15 380	30 645	13013	15265	176,9	200,1
- готівка	11	28	20	17	-8	154,8	71,4
- рахунки в банках	1 585	14 320	30 208	12725	15888	198,7	214,3
Витрати майбутніх періодів	106	254	348	148	94	139,8	136,1
- інші оборотні активи	609	290	982	-319	692	48,3	337,8

Аналіз динаміки показників майнового стану ТОВ «Хлібодар» за статтями активу балансу, показав його зростання за період 2022-2024 рр., що є позитивним для діяльності товариства на перспективу. У 2023 році відносно 2022 року майно підприємства збільшилося на 101958 тис. грн., тобто на 49,6 %, а у 2024 році відносно 2023 року – спостерігається подальше збільшення майна на 58439 тис. грн., або 21,3%. Такі зміни відбулися за рахунок зростання необоротних активів: на 43630 тис. грн. або на 26,47% у 2024 році, збільшення основних засобів на 31,7 % та незавершених капітальних інвестицій на 6096 тис. грн., або на 18,8%.

Характеристика зміни оборотних активів товариства за 2022-2024 рр. показала, що вони постійно зростають, у 2024 році, в загальному на 14809 тис. грн. або на 6,7% у порівнянні з 2023 роком. В 2022 році оборотні активи становили 96 194 тис. грн., в 2023 році – 154 310 тис. грн., та у 2024 році – 169 119 тис. грн. Збільшення суми оборотних коштів є позитивним фактором тому, що чим більша сума коштів знаходиться в обороті, тим краща фінансова віддача від них для товариства.

Аналізуючи наведені показники, бачимо, що основну частку оборотних активів складає дебіторська заборгованість: за продукцію, за виданими авансами та інша поточна заборгованість. За період 2022-2024 років спостерігається тенденція до її зростання. Що негативно впливає на фінансово-економічну діяльність товариства.

На нашому підприємстві також спостерігається зростання рівня запасів та виробничих запасів протягом останніх трьох років проведеного дослідження, в 2023 році запаси становили – 35 380 тис. грн., в 2024 році – 39 087 тис. грн., що в середньому на 12,1% більше попереднього року. На це вплинуло збільшення суми виробничих запасів та готової продукції на складах.

Наведене дослідження показників необоротних активів протягом 2022-2024 років показало їх зростання в структурі майна підприємства. Їх частка збільшилась у 2024 році порівняно з 2022 роком в середньому на 48,5%, що є не дуже позитивним моментом. Нематеріальні активи товариства включають, незавершені капітальні інвестиції та інші необоротні активи. Їх збільшення у 2024 році на 18,8% призвело до поступового зростання на підприємстві.

На рисунку 2.2 показано динаміку зміни структури майна ТОВ «Хлібодар» за період 2022-2024рр .

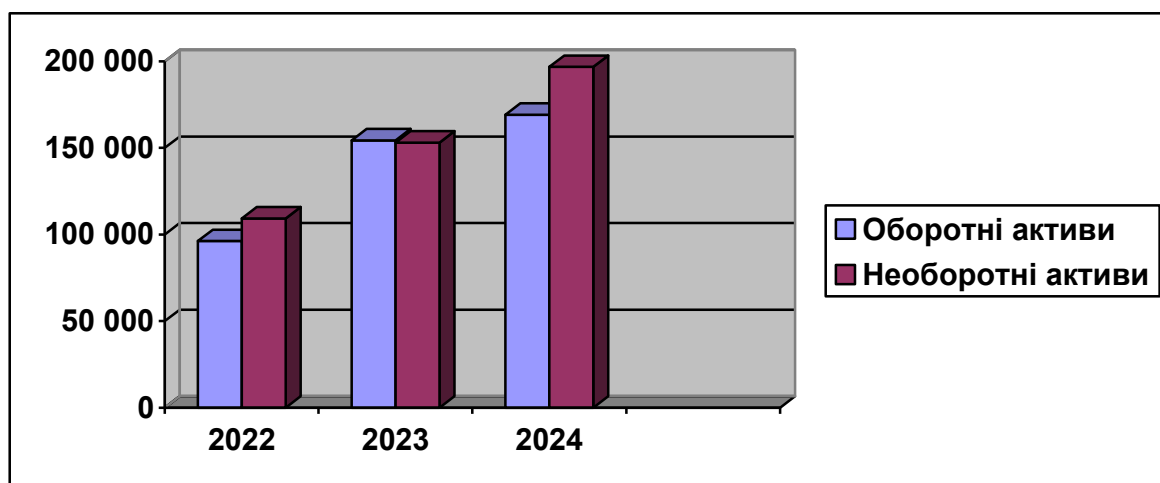

Рис. 2.2 Динаміка структури майна ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр., тис.грн.

З наведених даних таблиці бачимо тенденцію до зростання необоротних активів та до зменшення оборотних активів.

Наступним етапом аналізу є пасив балансу (складу та структури капіталу) ТОВ «Хлібодар», в ході якого ми здійснимо групування капіталу підприємства за статтями балансу 2022-2024 роки (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Групування капіталу ТОВ «Хлібодар»
за статтями балансу за 2022-2024 рр.

Показники	Сума, тис грн.			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Капітал разом:	205 458	307 416	365 855	101958	58439	149,6	121,3
Власний капітал	55 110	117 508	164 159	62398	46651	196,9	145,5
в.т.ч. – зареєстрований капітал	31 854	53 482	53 482	21528	-	170,1	100,0
- нерозподілений прибуток	23 256	64 126	110 677	40870	46551	178,4	171,9
Позиковий капітал	150 348	189 908	201 696	39560	11788	126,2	111,2
Інші довгострокові зобов'язання	-	2 941	-	2941	-2941	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	11 110	9 754	10 522	-1356	768	81,8	112,4
Поточні зобов'язання і забезпечення	139 238	177 213	191 174	37975	13961	121,4	111,8
в т.ч. короткострокові кредити банків	56 688	74 950	75 000	18262	50	132,1	101,4
Поточна кредиторська заборгованість за:							
- товари, роботи, послуги	35 558	51 128	72 176	15570	21048	145,7	141,1
- довгостроковими зобов'язаннями	-	2 521	-	2521	-2321	-	-
- розрахунками з бюджетом	4 801	7 241	5 499	2440	-1742	151,0	75,1
- розрахунками зі страхування	970	1 156	1 326	186	170	122,3	118,2
- розрахунками з оплати праці	7 995	4 655	5 114	-3340	459	58,2	110,9
Інші поточні зобов'язання	33 226	35 562	32 059	2336	-3503	106,1	91,4

Динамічний аналіз капіталу за статтями балансу за період 2022-2024 років показав, що спостерігається зростання в цілому капіталу товариства. Так у 2023 році капітал підприємства становив 307 416 тис. грн., що на 49,6% (101958 тис. грн.) більше ніж у попередньому 2022 році. Порівняно з 2023 роком у 2024 році капітал також має тенденцію до зростання вже меншими

темпами на 58439 тис.грн або 21,3%, що є позитивним для підприємства в умовах дій військового стану.

Капітал підприємства складається з власного і позичкового капіталу. На рисунку 2.3 показано структуру капіталу ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр.

Характеризуючи дані таблиці 2.3 та рисунку 2.3 бачимо, що найбільшу частку в капіталі підприємства упродовж 2022-2024 рр. займає позичковий капітал. Це свідчить про високу фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел коштів, тобто від кредиторів та інвесторів, є на наш погляд не дуже позитивним для його стабільного фінансового стану.

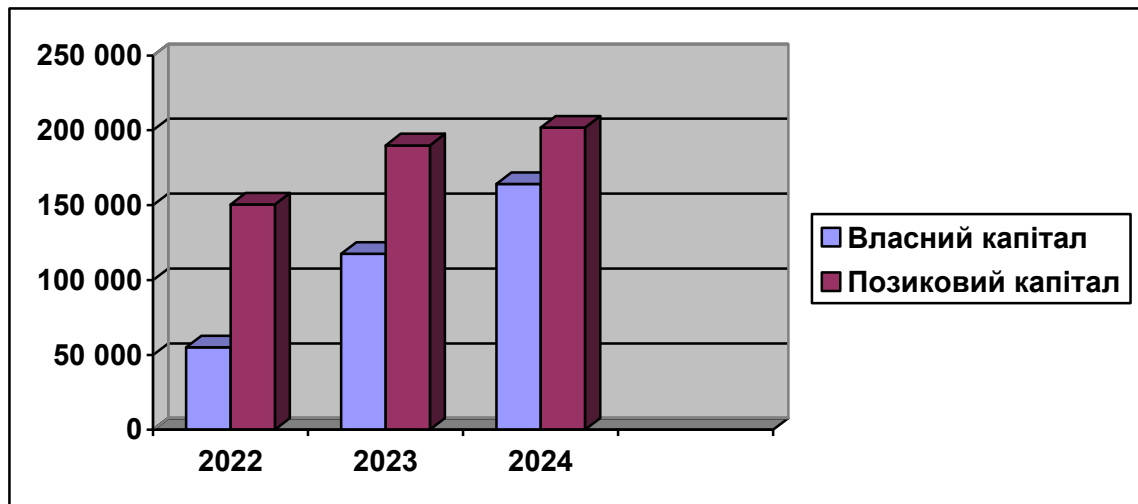

Рис. 2.3 Структурна динаміка капіталу ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр.

До складу власного капіталу ТОВ «Хлібодар» входить зареєстрований капітал та нерозподілений прибуток.

Зареєстрований капітал протягом 2022-2024 років зростає, адже його частка передбачена статутом підприємства, і становить 53 482 тис. грн.

Аналіз показника нерозподіленого прибутку показав, що він займає найбільшу частину у власному капіталі. З 2022 року по 2024 роки частка нерозподіленого прибутку зростає в середньому на 79,4%. Це є негативним знаком, тому що це свідчить про зростання зобов'язань підприємства. Він включає суми накопичених прибутків та збитків за весь період діяльності товариства.

Порівняно із власним капіталом, відсоток позичкового капіталу також збільшується в загальній структурі капіталу підприємства. У 2023 році він був 189 908 тис. грн., що на 26,2% більше ніж у 2022 році. А вже у 2024 році відбулось його зростання менш повільнішими темпами на 11,2% і він склав - 201 696 тис. грн. Це показує зростання частки взятих у борг короткострокових кредитів у товаристві.

Аналіз структури позичкового капіталу показав, що значну його частку становлять поточні зобов'язання та забезпечення, що є негативним для нашого товариства. Так відбувається зростання цього показника з 139 238 тис. грн. у 2022 році до 177 213 тис. грн. у 2023 році та до 191 174 тис. грн. у 2024 році, що свідчить про незначне зниження рівня фінансової стійкості підприємства.

Важливе місце в процесі управління фінансовими ризиками та їх впливу на фінансову діяльність підприємства займає прогностичний аналіз. Особливістю якого є розгляд інших процесів з точки зору перспективи подальшого розвитку. Основною метою прогностичного аналізу є виявленні в процесі господарської діяльності можливих змін в окремих показниках, здатних покращити чи погіршити його фінансовий стан на майбутнє.

Визначення перспектив розвитку товариства «Хлібодар» на 2025 рік потребує розрахунків та проведення прогностичного аналізу техніко-економічних показників його фінансової діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Прогностичний аналіз основних техніко-економічних показників
ТОВ «Хлібодар» на 2025 рік

Показники	2022	2023	2024	Середнє значення	Відхилення, %			Прогноз на 2025 рік
					2023/ 2022	2024/ 2023	Середнє значення	
1	2	3	4	$5 = \frac{2+3+4}{3}$	6	7	$8 = \frac{6+7}{2}$	$9 = \frac{5 \times 8}{100\%}$
Необоротні активи, тис.грн.	109 264	153 106	196 736	153229	140,4	126,7	133,5	204560
Оборотні активи, тис. грн.	96 194	154 310	169 119	139987	160,4	106,7	133,8	187583
Власний капітал, тис. грн.	55 110	117 508	164 159	136466	196,9	145,5	171,6	234175

Продовження таблиці 2.4

Позичковий капітал, тис.грн.	150 348	189 908	201 696	180446	126,2	111,2	119,1	214730
Валюта балансу, тис.грн.	205 458	307 416	365 855	292939	149,6	121,3	135,1	395467
Чистий прибуток, тис. грн.	10 711	40 870	46 551	32710	400,3	115,2	257,2	64064

На рисунку 2.4 наведено динаміку показників товариства на прогнозований 2025 році.

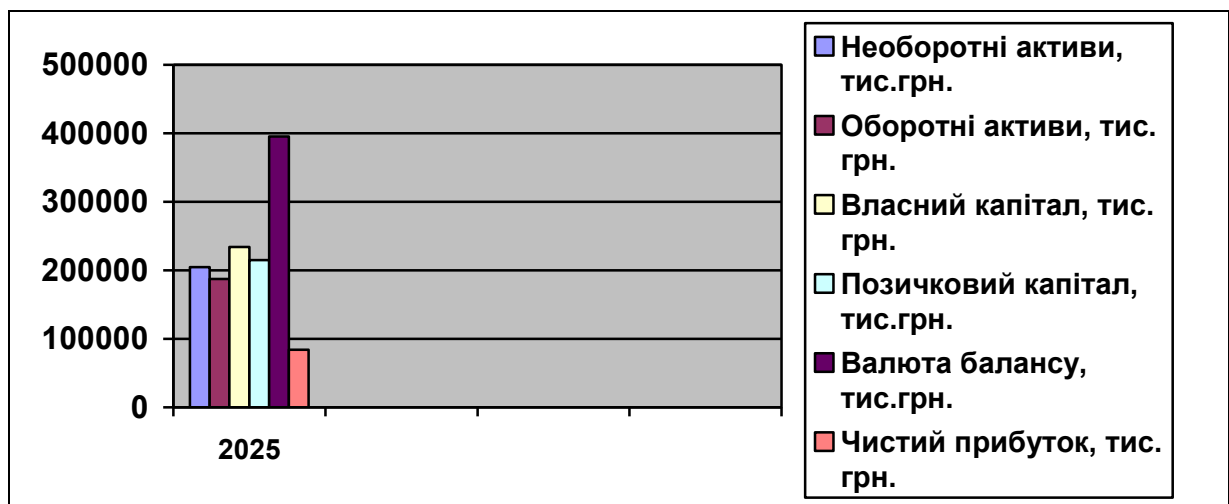

Рис. 2.4 Динаміка показників ТОВ «Хлібодар» на прогнозований 2025 рік

Проведений нами аналіз розрахунків техніко-економічних показників на 2025 рік показав прогнозоване збільшення практично усіх їх значень порівняно з 2022-2024 роками на ТОВ «Хлібодар», що оцінюється в цілому позитивно.

Негативним, на наш погляд, буде тільки зростання позичкового капіталу до 214730 тис. грн., що впливає на його фінансову залежність від позичок та кредитів.

Прогнозується незначне збільшення оборотних активів підприємства до 187583 тис. грн., порівняно з 2024 роком, що є позитивним для товариства в майбутньому. Також незначним чином відбудеться зростання власного капіталу товариства до 234175 тис. грн., що позитивно впливає на його фінансово-економічну діяльність в умовах військового стану. Бачимо, що у 2025 році за

розрахунками, валюта балансу очікується у розмірі 395467 тис. грн., що на 0,9% більше ніж у 2024 році. Таке збільшення є позитивним для підприємства. Також у 2025 році очікується зростання необоротних активів до 2568329 тис. грн., позичкового капіталу підприємства до 204560 тис. грн., чистого прибутку до 64064 тис. грн.

Діагностика фінансового становища ТОВ «Хлібодар» на період 2025 року є оптимістичним для його майбутньої економічної діяльності в складних умовах військового конфлікту.

2.3 Параметричний та факторний аналіз показників фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємств хлібопекарської галузі агропромислового комплексу можна оцінити в динаміці за певний період часу, в нашому випадку за три роки з 2022 по 2024 роки. На цю перспективу критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями.

Поняття ліквідності підприємства відображає його здатність покрити свої зобов'язання активами, термін повернення яких в грошовій формі відповідає термінам погашення зобов'язань. Ліквідність показує здатність підприємства вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями згідно термінів погашення.

Показник платоспроможності характеризує загальну здатність розраховуватись по зобов'язаннях. Групування активів підприємства відносно їх ліквідності показане у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Групи активів підприємства відносноїх ліквідності		
Групи	Умовне позначення	Характеристика
Високоліквідні	A ₁	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції
Швидколіквідні	A ₂	Дебіторська заборгованість, яка буде погашена за умовами договорів

Продовження таблиці 2.5

Повільноліквідні	A ₃	Запаси (сировина й матеріали, незавершене виробництво тощо) та інші оборотні активи (зокрема, дебіторська заборгованість, строк сплати якої минув), витрати майбутніх періодів
Важколіквідні	A ₄	Активи, що передбачено використовувати більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує рік), необоротні активи та групи вибуття

Групування пасивів підприємства за термінами погашення наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Групування зобов'язань підприємства

Групи	Умовне позначення	Характеристика
Найбільш термінові	П ₁	Поточні зобов'язання за розрахунками
Короткострокові	П ₂	Короткострокові кредити та позикові кошти
Довгострокові	П ₃	Довгострокові зобов'язання
Постійні	П ₄	Зобов'язання перед власниками з формування власного капіталу

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Хлібодар» та результати його проведення зобразимо у вигляді таблиці 2.7.

Слід зазначити, що баланс вважають ліквідним, якщо $A_1 \geq P_1$, $A_2 \geq P_2$, $A_3 \geq P_3$, $A_4 \leq P_4$.

Таблиця 2.7

Групування активів і пасивів за ступенем їх ліквідності
ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр., тис. грн.

Активи, тис. грн	2022	2023	2024	Пасиви, тис. грн.	2022	2023	2024
Найбільш ліквідні, A ₁	4070	29950	67834	Поточні зобов'язання за розрахунками, П ₁	82550	102263	116174
Середньо ліквідні, A ₂	73780	103006	108046	Короткострокові кредити банків та позики, П ₂	56688	74950	75000

Продовження таблиці 2.7

Низько ліквідні, А3	16040	21354	23709	Довгострокові зобов'язання, ПЗ	11110	12695	10522
Важко ліквідні, А4	109264	153106	196 736	Постійні пасиви, П4	55110	117508	164 159
Баланс	205458	307416	365 855	Баланс	205458	307416	365 855

Надалі для проведення аналізу фінансового стану нашого товариства слід здійснити оцінку його ліквідності та платоспроможності. Для цього нам буде необхідно розрахувати наступні коефіцієнти [40, с.259]:

– коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт загальної ліквідності) – який дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань: якщо поточні активи перевищують по величині поточні зобов'язання, підприємство може розглядатись як таке, що успішно функціонує.

Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$) визначається за формулою 2.1:

$$K_{пл} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (2.1)$$

де OA – оборотні активи,

$ПЗ$ – поточні зобов'язання.

– коефіцієнт швидкої ліквідності (миттєвої ліквідності) – враховує якість оборотних активів. При його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (крім запасів).

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується за формулою 2.2:

$$K_{шл} = \frac{OA - З}{ПЗ}, \quad (2.2)$$

де $З$ – запаси

– коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховується за формулою 2.3:

$$K_{AL} = \frac{ГК}{ПЗ}, \tag{2.3}$$

де $ГК$ – грошові кошти та їх еквіваленти.

Динаміку змін показників ліквідності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр., покажемо у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників ліквідності ТОВ «Хлібодар»
за 2022-2024 рр.

Показник	Оптимал. значення	2022	2023	2024	Відхилення			
					Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
					2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.2-0.3	0,02	0,09	0,16	0,07	0,07	450,0	177,8
Коефіцієнт термінової ліквідності	> 0.5	0,55	0,67	0,68	0,12	0,01	121,8	101,5
Коефіцієнт загальної ліквідності	2-2.5	0,69	0,87	0,88	0,18	0,01	126,1	101,1
Коефіцієнт співвідношення КЗ і ДЗ	-	0,68	0,58	0,52	-0,10	-0,06	85,3	89,7
Коефіцієнт мобільності активів	>0.5	0,35	0,45	0,56	0,10	0,11	128,6	124,4
Коефіцієнт співвідношення активів	>1	1,1	1,3	1,5	0,2	0,2	118,2	115,4

Аналіз проведених розрахунків показників ліквідності, визначив, що не всі розраховані коефіцієнти ліквідності відповідають оптимальним значенням.

За 2022-2024 роки коефіцієнт загальної ліквідності коливався в межах 0,69 - 0,88, що менше нормативного. У 2023 році він збільшується на 26,1% порівняно з 2022 роком, це спричинене зростанням грошових коштів на підприємстві у 2023 році та зростанням поточних зобов’язань, а у 2024 році порівняно з 2023 роком відбувається його зростання повільшими темпами на 1,1%, що в цілому позитивно впливає на діяльність товариства.

Розрахунки коефіцієнта абсолютної ліквідності за 2022-2024рр. показують, що він знаходився нижче і становив відповідно по роках - 0,02, 0,09, 0,16 та це

говорить про те, що грошові кошти не можуть в достатній кількості погасити поточні зобов'язання. При такому значенні показника підприємство є не завжди платоспроможним, покращити свій стан зможе якщо зуміє збалансувати і синхронізувати приплив і відплив коштів за обсягом і термінами.

Показник термінової ліквідності за період 2022-2024 рр. знаходився на достатньому рівні. Спостерігається його зростання у 2024 році на 1,5 пунктів. Основна частка погашення поточних зобов'язань припадає на дебіторську заборгованість, як видно з показника абсолютної ліквідності, грошові кошти не повністю забезпечують оптимальне погашення поточних зобов'язань.

Також спостерігається тенденція до коливання показника мобільності активів на нашому підприємстві за 2022-2024 роки. У 2024 році цей показник становив 0,56, що більше нормативу, а у 2023 році дорівнював 0,45 при оптимальному значенні 0,5. Тому ми можемо припустити, що активи підприємства є не дуже мобільні, адже їхня частка у загальних активах підприємства знаходиться нижче оптимальних значень.

Стосовно коефіцієнту співвідношення кредиторської заборгованості, то у 2024 році становив 0,52 тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості припадає 0,52 грн. кредиторської заборгованості, це є позитивним для підприємства. У 2023 році цей показник становив 0,58, а у 2022 році він склав 0,68.

Окремі науковці вважають, що така тенденція свідчить про нераціональне використання засобів, оскільки підприємство залучає в оборот менше засобів, чим одержує обороту. Але практична оцінка інша - позитивна, оскільки підприємство повинне погасити свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Аналіз коефіцієнту співвідношення активів показує як відносяться між собою оборотні та необоротні активи підприємства. Оптимальне його значення більше 1, тобто оборотні активи мають перекривати необоротні. У нашому випадку цей показник перевищує норми. У 2024 році він становив 1,5, а у 2023 році дорівнював 1,3, а у 2021 році – 1,1.

Наступним етапом аналізу є визначення загального коефіцієнту платоспроможності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр.

У 2022 році він становив - 1,44, у 2023 – 1,56, у 2024 – 1,87. Тобто, ми спостерігаємо тенденцію до зростання рівня платоспроможності товариства, що оцінюється в діяльності товариства позитивно.

Покажемо на рисунку 2.5 динаміку зміни коефіцієнтів ліквідності активів ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 роки.

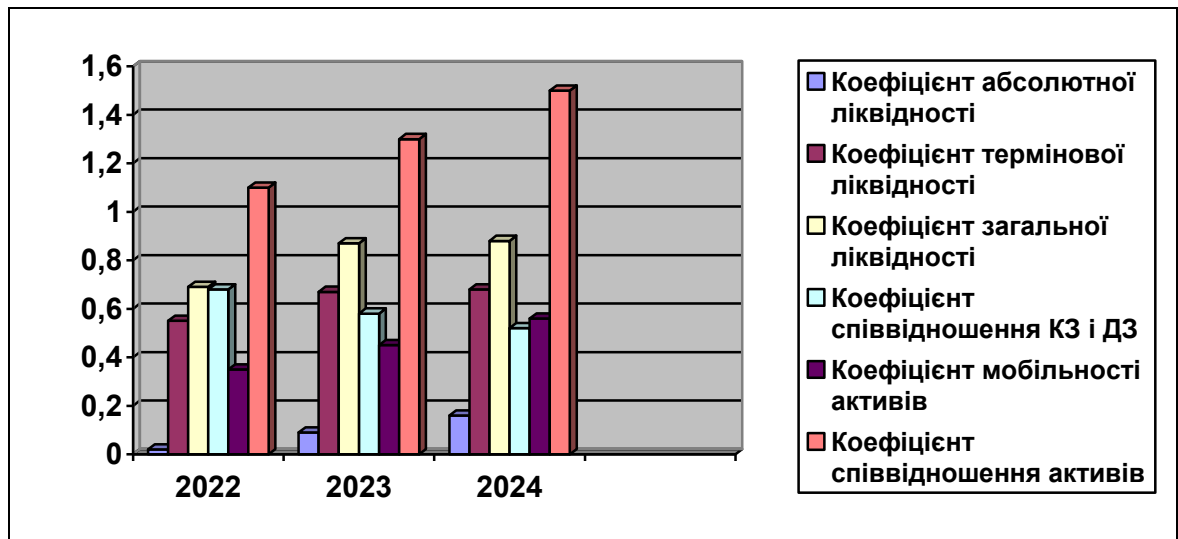

Рис.2.5 Динаміка зміни коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр.

Наступним показником для аналізу фінансового стану підприємства є показник рентабельності. Це і якісний і кількісний показник ефективності діяльності підприємства цукропереробної галузі. Характеризує рівень віддачі витрат або ступень використання ресурсів, що є в наявності, в процесі виробництва і реалізації продукції агропереробного комплексу.

Підприємство є рентабельним, якщо суми виручки достатньо не тільки для сплати витрат на виробництво, але і для отримання прибутку. Таким чином, рентабельність характеризує ефективність роботи підприємства, дає уявлення про спроможність підприємства збільшувати свій капітал.

Динаміку основних показників рентабельності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 роки покажемо в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

**Динаміка показників рентабельності
ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр.**

Показник	Економічна сутність показника	2022	2023	2024	Відхилення	
					Абсолютне, тис. грн.	
					2023/ 2022	2024/ 2023
Рентабельність діяльності	Характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.	5,40	5,70	5,90	0,30	0,20
Рентабельність активів (економічна рентабельність)	Характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом.	0,04	0,13	0,13	0,09	-
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність)	Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство	0,15	0,47	0,33	0,32	-0,14
Рентабельність реалізованої продукції (за прибутком від реалізації)	Показує скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки	2,52	4,75	5,47	2,23	0,72
Рентабельності виробничих фондів	Показує скільки припадає чистого прибутку на одиницю вартості виробничих фондів	0,25	0,50	0,71	0,25	0,21

Проаналізувавши отримані нами при розрахунках показники для нашого товариства за 2022-2024 роки. Бачимо що протягом 2022-2024рр. рентабельність діяльності становила 5,4 – 5,9 відповідно. Даний показник збільшився за період на 0,3 та 0,2 пункти порівняно з 2022 та 2023 роками, що свідчить про незначне підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Проведений нами аналіз показав, що у 2024 році, порівняно з попереднім, рентабельність активів залишилась на тому ж рівні 0,13%. Така стабільність рівня рентабельності активів може свідчити про збільшення попиту на сировину підприємства й про зменшення нагромадження активів.

Рентабельність власного капіталу є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства, тому що його рівень показує верхню межу дивідендних виплат. Протягом 2022-2024 рр. цей показник збільшився і сягнув рівня 0,15 – 0,33 %, що є позитивним для підприємства.

Стосовно рентабельності реалізованої продукції, то ми спостерігаємо її зростання у 2024 році в порівнянні із 2023 та 2022 роками відповідно на 2,23 та 0,72 пункти, ця тенденція є позитивною і дає можливість визначити, що хлібобулочні вироби нашого підприємства є найбільш прибутковими. Показує скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки тобто характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності.

Рентабельність виробничих фондів у 2022 році становила 0,25, а у 2023 році цей показник зріс до 0,50%. Протягом 2023-2024 рр. він зростає на 0,21 пункти. Отже, бачимо, що виробничі фонди використовуються ефективно, адже чим більше чистого прибутку припадає на одиницю вартості основних виробничих фондів, тим ефективніше вони використовуються.

Слідуючим етапом аналізу фінансової діяльності нашого товариства є аналіз показників його ділової активності.

Ділова активність – це весь комплекс, що спрямовує підприємство на ринках продукції, праці, капіталу. Тобто, це виробнича та комерційна діяльність. Якісними критеріями ділової активності можуть бути наступні: широта ринків збуту продукції підприємства; наявність унікальної продукції; висока репутація підприємства; стійкість зв'язків з партнерами товариства, наявність у підприємства продукції на експорт тощо.

Кількісна оцінка ділової активності підприємства може здійснюватись за ступенем виконання плану, за основними показниками або за рівнем ефективності використання ресурсів [77, с. 110].

Позитивна динаміка цих показників сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства. Оцінка ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності ТзОВ «Хлібодар», що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Розрахунок

показників, що характеризують ділову активність нашого підприємства наведемо в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників ділової активності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр.

Показники	2022	2023	2024	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
1	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,43	0,50	0,65	0,07	0,15	125,1	130,3
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,50	0,77	0,83	0,27	0,06	154,1	107,8
Коефіцієнт оборотності запасів	0,93	0,85	0,95	-0,08	0,10	91,4	111,8
Коефіцієнт оборотності готової продукції	1,05	1,21	1,35	0,16	0,14	120,5	108,3
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,81	1,12	0,97	0,31	-0,15	154,2	86,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,95	1,22	0,98	0,27	-0,24	128,4	80,3

Проведений нами аналіз показників ділової активності ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 роки показав, що коефіцієнт оборотності капіталу, який відображає швидкість обороту загального капіталу підприємства з кожним звітним періодом зростає в розрахунках. У 2022 році він становив 0,43, у 2023 році збільшився на 25,5%, а в 2024 році також відбулось його зростання на 30,3%.

Розрахований нами коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує ефективність використання активів, сформованих за рахунок власного капіталу. У 2023 році даний коефіцієнт збільшився порівняно з 2022 роком на 54,1% і становив 0,77. У 2024 році коефіцієнт оборотності власного

капіталу зріс на 17,8% і становив – 0,83. Зростання говорить про підвищення рівня продажу хлібопекарської продукції, а також про ефективне використання власного капіталу та ділової активності.

Визначений нами коефіцієнт оборотності запасів характеризує інтенсивність використання запасів підприємства. Тобто показує, як часто обертаються запаси для забезпечення поточного обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Аналіз динаміки даного показника, показав, що він коливається за аналізований нами період часу. У 2023 році показник зменшився і становив 0,85, а у 2024 році відбувається його зростання до 0,95 пунктів. Зростання даного коефіцієнту свідчить, що підприємство накопичило свої запаси та ефективно їх використовує для подальшого функціонування виробництва.

Аналіз коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості за 2022-2024 роки має тенденцію до коливання. Зниження цього показника означає збільшення обсягу короткострокового кредиту, що надає товариству держава. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості свідчить про розширення або зниження довгострокових позик, що надається товариству.

Коефіцієнт протягом аналізованого періоду мав тенденцію до коливання 2022 році становив 0,95, в 2023 році – 1,22 та у 2024 році – 0,98. Зменшення показника свідчить про зниження швидкості сплати заборгованості підприємства.

Наступним важливим показником аналізу фінансового стану підприємства хлібопекарської галузі є показник фінансової стійкості. Він показує такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство здатне забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також покрити затрати на своє розширення і оновлення.

Динаміку коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024 рр. наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр.

Показник	Економічна сутність показника	Оптимальне значення	2022	2023	2024	Відхилення			
						Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
						2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Коефіцієнт економічної незалежності (автономії)	Характеризує частку власного капіталу у загальній вартості ресурсів	> 0,5	0,27	0,38	0,45	0,11	0,07	140,7	118,4
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні ресурсів	< 0,5	0,95	1,20	1,25	0,25	0,05	126,3	104,2
Коефіцієнт фінансування	Показує, співвідношення між власним і залученим капіталом	> 1,0	0,80	0,91	0,95	0,11	0,04	113,8	104,4
Коефіцієнт маневреності	Показує, яка частка власного капіталу вкладена у найбільш мобільні активи	> 0,5	0,65	0,72	0,80	0,07	0,09	110,8	114,3
Коефіцієнт інвестування	Характеризує, яка частка основних засобів фінансується за рахунок власного капіталу	-	0,75	0,60	0,62	-0,15	0,02	80,0	103,4
Коефіцієнт фінансової стабільності	Характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	>0,5	0,58	0,65	0,75	0,07	0,10	112,1	115,4
Коефіцієнт фінансового левериджу	Свідчить про залежність підприємства від довгострокових зобов'язань	<0,25	0,80	0,88	0,92	0,08	0,04	110,3	104,5

Проведений нами аналіз показників фінансової стійкості за 2022-2024 рр. показав, що ТОВ «Хлібодар» є відносно стійким товариством на протязі усього періоду дослідження та майбутню перспективу.

Розрахований нами коефіцієнт економічної незалежності (автономії) характеризує частку власного капіталу в загальній сумі ресурсів підприємства. У 2024 році показник автономії становив 0,45, це є менше оптимального значення, у 2023 році він був на рівні 0,38, а у 2022 році він склав 0,27. Така тенденція оцінюється негативно, оскільки у загальній вартості ресурсів зменшується власний капітал і переважають позичені та кредитні кошти.

У зв'язку із коливанням коефіцієнта автономії обернений до нього коефіцієнт, концентрації позичкового капіталу, навпаки, зростає, це спричинене збільшенням частки позичкового капіталу (довгострокових та короткострокових позик) у загальній вартості ресурсів.

Аналіз показав, що у 2024 році спостерігається збільшення коефіцієнта фінансування на 4,4 пункти порівняно із 2023 роком, коли він складав 0,91. Це є не дуже позитивним для підприємства, оскільки власного капіталу стає менше ніж залученого (позичкового).

Проведений нами розрахунок коефіцієнту маневреності показав, що він становив у 2024 році 0,80, у 2023 році – 0,72, а у 2022 році він дорівнював 0,65. Чітких рекомендацій у значенні цього коефіцієнта немає, але вважається, що його значення повинно бути не менше 0,5, що дозволить забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу. Такі показники свідчать про те, що основна частина власного капіталу вкладена у мобільні активи, переважно це основні засоби.

Аналіз розрахунків протягом 2022-2024 рр. коефіцієнта інвестування показали, що він має тенденцію до коливання. Так у 2022 році він становив 0,75, у 2023 році він зменшився до 0,60, а у 2024 році відбулось зростання на 3,4 пункти до 0,62, що є позитивним для товариства, оскільки свідчить, що основні засоби повністю фінансуються за рахунок власного капіталу.

Характеризуючи коефіцієнт фінансової стабільності бачимо, що він знаходиться трохи більше нормативного значення, та спостерігається позитивна його динаміка протягом досліджуваного періоду. У 2022 році він мав оптимальне значення 0,58, а протягом 2023-2024 рр., він становив 0,65 - 0,75 відповідно. Це

свідчить про збільшення частки стабільних джерел фінансування на підприємстві у їх загальному обсязі.

Коефіцієнт фінансового левериджу показує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань, і має становити не більше 25% від суми власного капіталу [65, с. 17]. На досліджуваному підприємстві ця залежність існує протягом усього періоду дослідження 2022-2024 рр. (коефіцієнт становить 0,80-0,92), що оцінюється негативно.

Наступним кроком аналізу фінансово-економічної діяльності нашого товариства є проведення факторного аналізу. Сутність якого полягає у тому, що послідовно розглядається вплив кожного фактора на результуючий показник за незмінності інших факторів. Практична реалізація проведення факторного аналізу передбачає, в першу чергу, визначення типу факторної моделі.

В практиці виділяють детермінований та стохастичний типи, однак для оцінки фінансового стану підприємства, як правило, використовують детермінований, оскільки для нього є характерним функціональний зв'язок факторів з досліджуваним (результативним) показником [52].

З метою деталізації проведемо факторний аналіз чинників, що здійснювали вплив на коефіцієнти з використанням прийому ланцюгових підстановок та «відносних різниць» (цей прийом нівелює вплив інфляційних факторів).

Надалі, проведемо факторний аналіз з метою визначення впливу: - розміру власного капіталу та валюти балансу на результуючий показник - коефіцієнт економічної незалежності (автономії). Для цього будемо таблиці 2.11. та 2.12.

Таблиця 2.11

Вихідні дані для проведення факторного аналізу підприємства

Показники	Один. вимір.	Умовне позначення	2023	2024	Відхилення	
					Абсолютне	Темп росту, %
1. Коефіцієнт автономії		Y	0,38	0,45	0,07	118,4
2. Власний капітал	тис. грн.	X1	117 508	164 159	46651	145,5
3. Валюта балансу	тис. грн.	X2	307 416	365 855	58439	121,3

Метод ланцюгових підстановок:

Розрахунок за даним методом представлений у таблиці 2.12.

Метод відносних різниць:

1.Визначаємо вплив зміни фактора власного капіталу на коефіцієнт автономії:

$$Y_1 = (T_{pBK} - 100) / 100 * K_{ав}^{2024} = (121,3 - 100) / 100 * 0,45 = 0,96$$

2.Обчислюємо вплив зміни валюти балансу на коефіцієнт автономії:

$$Y_2 = (T_p^{Kав} - T_p^{BK}) / 100 * K_{ав}^{2024} = (118,4 - 121,3) / 100 * 0,45 = -0,14$$

3.Визначаємо загальний вплив факторів на результуючий показник:

$$Y = Y_1 + Y_2 = 0,96 - 0,14 = 0,82$$

Таблиця 2.12

Визначення впливу факторів методом ланцюгових підстановок

Номер підстановки та назва фактора	Фактори, що впливають на показник		Y	Величина впливу фактора
	X1	X2		
1	2	3	4	5
Нульова підстановка	117 508	164 159	0,53	-
Перша підстановка.	117 508	307 416	0,65	0,37
Друга підстановка.	307 416	365 855	0,85	0,62
Загальний вплив факторів:				0,82

Проведений нами факторний аналіз показав, що результуючий показник – коефіцієнт автономії у 2024 році збільшився на 18,4 пункти порівняно з 2023 роком, що в абсолютному вираженні становить 0,07 на таке зростання вплинуло збільшення валюти балансу на 21,3% та збільшення власного капіталу на 45,5% є позитивним для підприємства.

Надалі, окрім наведених показників для визначення динаміки фінансового стану нашого підприємства за 2022-2024 роки, ми використаємо узагальнюючі показники, розрахунок яких представимо у таблиці (табл. 2.13).

Також при оцінці фінансового стану слід врахувати залежність:

1 Якщо $E1, E2, E3 > 0$ – то підприємство має абсолютну фінансову стійкість,

2 Якщо $E1 < 0, E2 > 0, E3 > 0$ – то підприємство має нормальну фінансову стійкість,

3 Якщо $E1 < 0, E2 < 0, E3 > 0$ – то підприємство має нестійке фінансове положення,

4 Якщо $E1, E2, E3 = 0$ – то підприємство має кризовий фінансовий стан.

Таблиця 2.13

Динаміка узагальнюючих показників фінансової стійкості
ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр. тис. грн.

Показники	Алгоритм розрахунку	2022	2023	2024
1. Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	$B = BK - HA$	54154	35598	32571
2. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик, інших довгострокових зобов'язань для формування запасів	$BD = B + D3$	66220	130203	174681
3. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів для формування запасів	$3K = BD + KK$	122908	205153	249681
4. Запаси	$3п$	19229	35380	39087
5. Надлишок (нестача) власного оборотного капіталу для покриття запасів	$\Phi^B = B - 3п$	34925	218	6516
6. Надлишок (нестача) власного оборотного капіталу, довгострокових зобов'язань та кредитів для покриття запасів	$\Phi^{BD} = BD - 3п$	46991	94823	13594
7. Надлишок (нестача) власного оборотного капіталу, довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів для формування запасів.	$\Phi^{3K} = 3K - 3п$	103679	169773	210594
8. Запас стійкості фінансового стану, дні	$3C = \Phi^{3K} * 360 / B$ (рядок 035 Ф2)	6,9	17,2	23,3
9. Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн..	$D = \Phi^{3K} / 3п$	5,39	4,80	5,40
10. Номер типу фінансової ситуації відповідно до класифікації	1 або 2 або 3 або 4	1-нормальний фін стан	1-нормальний фін стан	1-нормальний фін стан

Проведені дослідження та аналіз показників які характеризують фінансовий стан товариства показали, що ТОВ «Хлібодар» за 2022-2024рр. знаходиться у стійкому фінансовому становищі та має перспективу на його покращення в майбутньому.

РОЗДІЛ 3

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХЛІБОДАР»

Хлібопекарська галузь України виступає однією із ключових секторів харчової промисловості, забезпечуючи населення доступними та необхідними продуктами харчування. Вона відіграє стратегічну роль у продовольчій безпеці країни, адже хліб та хлібобулочні вироби залишаються основною складовою раціону більшості українців.

Проте останніми роками галузь стикається з низкою проблем, які, нажаль, залишаються неврегульованими, зумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Серед них – економічні коливання, зниження чисельності населення, зміна споживчих уподобань, зростання конкуренції з боку імпортової продукції та альтернативних товарів, а також вплив глобалізаційних процесів та цифрової трансформації.

Тому, проблема ефективного функціонування харчової промисловості, особливо в умовах військового стану, носить як загальнодержавний, так і регіональний й галузевий характер. Це зумовлює необхідність визначення науково-методичних підходів, передусім до аналізу ефективності функціонування підприємств харчової промисловості з метою розробки та формування рекомендацій щодо підвищення фінансової діяльності підприємств хлібопекарської галузі.

Стратегія розвитку ТОВ «Хлібодар» передбачає збереження існуючого виробничого потенціалу, кадрових ресурсів, залучення інвестицій з метою проведення реконструкції та модернізації виробничих потужностей.

Обране керівництво товариства стежить за станом розвитку поточної ситуації та вживає заходів, при необхідності, для мінімізації будь-яких негативних наслідків наскільки це можливо.

Діяльність компанії спрямована на забезпечення споживача хлібом та хлібобулочними виробами високої якості на всій території України. Розширення експортних позицій та вихід на закордонні ринки також є одним із стратегічних напрямків розвитку підприємства.

Компанія здійснює свою діяльність на конкурентному ринку хлібобулочних виробів і диференціація продукту та позиціонування компанії є ключовим фактором успішної конкурентної боротьби. Диференціація продукту – це особлива технологія виготовлення та відсутність хімічних покращувачів.

Технічний персонал підприємства постійно працює над оптимізацією та автоматизацією технологічних режимів та процесів, займається модернізацією технічного та технологічного обладнання.

З метою забезпечення виконання робіт з напрямку модернізації та впровадження нових технічних та технологічних ліній компанія ТОВ «Хлібодар» співпрацює з низкою кваліфікованих та спеціалізованих структур. Особливу увагу звернено на дотримання всіх вимог з охорони праці, адже в основі роботи – люди та їхня безпека.

Тому у сфері уваги компанії розвиток таких інформаційних систем ERP, CRM, SCADA та впровадження електронного документообігу.

Для таких завдань у компанії створений підрозділ з організаційного розвитку, який концентрує свою увагу на перетені технологій персоналу та бізнес-процесів, та фактично займається управлінням змінами. Підрозділ працює над різними проектами, виконує роль своєрідного R&D у сфері управління процесами.

Товариство з обмеженою відповідальністю відноситься до підприємств хлібопекарської галузі харчової промисловості України.

На сьогоднішній день хлібопекарська галузь займає важливе місце в структурі харчової промисловості України, оскільки вона забезпечує населення основними продуктами харчування, що залишаються стратегічно важливими для продовольчої безпеки країни. Водночас, за останні роки спостерігається

тенденція до зниження обсягів виробництва та споживання хлібобулочних виробів.

У 2022 році, за оцінками Всеукраїнської асоціації пекарів, реальне середньодобове споживання хліба в Україні становило близько 200 грам на людину. Таке зменшення пояснюється переходом частини виробників у тіньовий сектор економіки та некоректними даними про чисельність населення. Також спостерігалось зниження обсягів виробництва через скорочення кількості споживачів, яка, за оцінками, зменшилася на 20% у 2022 році [6]. Крім того, у 2024 році внутрішнє споживання пшениці в Україні скоротилося з 8 млн. тон до трохи більше 6 млн. тон, що пов'язано зі зменшенням чисельності населення та зміною культури харчування, зокрема зменшенням споживання хліба та хлібобулочних виробів [7, с. 208].

Слід виділити основні фактори, що впливають на зниження споживання хлібобулочних виробів в Україні:

- зміна харчових звичок населення, зокрема перехід на безглютенові та низьковуглеводні дієти;
- зростання цін на основну сировину (борошно, дріжджі, олію);
- конкуренція з боку альтернативних продуктів, таких як домашня випічка та імпорتنі аналоги;
- зменшення кількості споживачів, у зв'язку з повномасштабною агресією РФ та масовим виїздом громадян за межі країни.

На сьогодні також існують безліч причин, що зумовлюють гальмування розвитку хлібопекарської промисловості України. Серед них [4]:

1. падіння споживчого попиту на продукцію хлібопекарських підприємств;
2. зростання цін, зниження купівельної спроможності грошових доходів населення, а також більш економне витрачання хліба та хлібобулочних виробів;
3. бурхливий розвиток малого хлібопечення в міських і сільських населених пунктах;

4. кризовий стан економіки, що в свою чергу впливає на інвестування коштів у виробництво, недосконалому оподаткуванню, використанню методів недобросовісної конкуренції, недосконалість законодавчої бази, що не сприяють стабільному та ефективному функціонуванню галузей і підприємств;

5. низький рівень використання наявних виробничих потужностей, викликаний падінням обсягів виробництва і реалізації продукції.

На наш погляд, першочегового вирішення потребують наступні питання:

- стабільного забезпечення хлібопекарської промисловості необхідною кількістю якісного хлібопекарського борошна;

- удосконалення статистичного обліку виробництва хліба та хлібопродуктів; перегляду і удосконалення нормативної документації на хлібопекарську сировину;

- захисту споживачів від неякісної хлібопродукції; формування стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України.

Ключовими факторами, які впливають на сучасний розвиток вітчизняного ринку хліба і, за своєю сутністю, є проблемами, що перешкоджають забезпеченню ефективності його функціонування, слід вважати:

- висока енергоємність хлібопекарського виробництва;

- застарілість та фізичне зношення технічного оснащення вітчизняних хлібо заводів;

- скорочення обсягів зернових культур, а також дефіцит якісного зерна на внутрішньому ринку України;

- відсутність єдиного механізму формування ціни на хліб і як результат – дестабілізація цінової ситуації в даній галузі та регіональна цінова незбалансованість;

- низький рівень фінансування та інвестування хлібопекарських підприємств для технічного переоснащення, впровадження енергозберігаючих технологій, розробки сучасних систем забезпечення якості і безпеки продукції, що обумовлено низькою інвестиційною привабливістю економіки України;

- низький рівень заробітної плати в галузі і як результат – висока плинність кадрів, у тому числі високопрофесійних робітників та менеджерів;
- слабка фінансово-економічна підтримка державними органами;
- повільні темпи модернізації технологічних ліній при високій мірі їх зносу;
- відсутність податкових стимулів для хлібопекарської галузі України.

Для забезпечення на належному рівні продовольчої безпеки держави необхідно підвищити рівень конкурентоспроможності хлібопекарських виробництв галузі в цілому.

На нашу думку це можна зробити шляхом реалізації комплексу заходів:

- ввести в регіонах програми з соціальної підтримки галузі;
- стимулювати впровадження сучасного устаткування і сучасних технологій, системи безпеки ISO і HASSP для хлібопекарської галузі;
- розробити програми державного фінансування хлібопекарської галузі;
- для зниження собівартості хліба модернізувати технічне оснащення для підвищення енергозбереження;
- розробити та впровадити технічні регламенти та стандарти технологічних процесів у хлібопеченні, адаптовані до міжнародних вимог, стандартів ЄС;
- створити інформаційні бази даних про найбільш конкурентоспроможні об'єкти інвестування в хлібопекарській галузі України;
- забезпечити хлібопекарні підприємства України доступними кредитами для закупки зерна і борошна;
- удосконалити правове регулювання взаємовідносин із торговельними організаціями;
- розглянути питання щодо можливості відміни ПДВ для підприємств, що випускають масові та соціальні сорти хліба, або дати дозвіл залишити ПДВ на зазначені сорти у розпорядженні підприємств для розв'язання проблем енергозабезпечення та технічного оновлення виробництва.

Аналізуючи сучасний стан хлібопекарських підприємств можна охарактеризувати його як недостатнім для ефективного виробництва:

1. Постійно зростання затрат на виготовлення хлібобулочних виробів у зв'язку з ростом цін на енергоносії та виробничі матеріали.

2. Висока зношеність технологічного та технічного оснащення вітчизняних хлібо заводів, де значна частина обладнання експлуатується більше 20 років, що в 2 рази перевищує нормативний термін.

3. Недостатня забезпеченість підприємств основними засобами не дозволяє вирішувати проблеми забезпеченості сировиною та необхідними матеріалами, працювати прибутково.

4. Нестійкий рівень інфляції не дозволяє ефективно використовувати послуги кредитних організацій.

5. Високі ціни на кредитні ресурси, значно перевищують рентабельність підприємств.

Варто також врахувати, що для хлібопекарської промисловості характерні певні особливості:

- висока транспортабельність основної сировини (борошна);
- мала транспортабельність готової продукції; неможливість тривалого зберігання більшості видів хлібних виробів (з огляду на їх псування);
- робота відповідно до щоденного (мінливого за величиною і асортиментом) замовлення посередників [2, с. 66].

Видилимо основні фактори прямого та непрямого впливу внутрішнього та зовнішнього середовища на функціонування хлібопекарських підприємств:

Сильні сторони галузі (Strengths):

1. Висока якість вітчизняної продукції – українські виробники дотримуються високих стандартів якості, що дозволяє продукції конкурувати з іноземними аналогами.

2. Широкий асортимент хлібобулочних виробів – споживачі мають доступ до різноманітного вибору продукції, що відповідає їхнім смакам та потребам.

3. Наявність великих виробничих потужностей – значні виробничі потужності дають змогу забезпечувати внутрішній ринок та експортувати продукцію.

4. Висока адаптивність до змін на ринку – виробники швидко реагують на зміни у споживчих вподобаннях, впроваджують нові рецептури та технології.

Слабкі сторони галузі (Weaknesses):

1. Висока собівартість виробництва – значні витрати на сировину та енергоносії збільшують кінцеву вартість продукції.

2. Низький рівень цифровізації підприємств – недостатнє впровадження сучасних технологій знижує ефективність виробництва та управління.

3. Недостатня державна підтримка – відсутність суттєвих державних програм підтримки стримує розвиток галузі.

4. Висока конкуренція з імпортною продукцією – іноземні виробники пропонують продукцію за нижчими цінами, що створює труднощі для місцевих виробників.

Можливості галузі (Opportunities):

1. Впровадження цифрових технологій – автоматизація виробничих процесів та цифровий маркетинг сприятимуть підвищенню ефективності підприємств.

2. Розширення експорту продукції – вихід на міжнародні ринки дозволить збільшити обсяги виробництва та підвищити конкурентоспроможність.

3. Державна підтримка виробників – можливість отримання державних дотацій та пільгових кредитів сприятиме розвитку галузі.

4. Використання інноваційних підходів до виробництва – впровадження нових технологій, зокрема екологічно чистого виробництва, дозволить розширити ринок збуту.

Загрози для галузі (Threats):

1. Зростання цін на енергоносії та сировину – підвищення вартості ресурсів може негативно вплинути на рентабельність підприємств.

2. Нестабільність економічної ситуації – коливання валютного курсу та економічні кризи впливають на купівельну спроможність населення.

3. Скорочення внутрішнього попиту – зниження рівня доходів населення може призвести до зменшення споживання хлібобулочних виробів.

4. Вплив глобальних економічних криз – світові фінансові потрясіння можуть негативно позначитися на українському ринку.

Ще одним ключовим напрямом є підвищення якості сировини, адже це безпосередньо впливає на покращення кінцевого продукту та його конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Важливим також є розширення асортименту продукції, що дозволить адаптуватися до змін у споживчих вподобаннях та задовольнити зростаючий попит на інноваційні хлібобулочні вироби [9].

Для успішного розвитку хлібопекарської галузі України необхідно реалізовувати стратегії, спрямовані на технологічну модернізацію виробництва, адаптацію до змін споживчого попиту та розвиток експорту.

Наведемо основні напрями розвитку хлібопекарської галузі (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Стратегічні напрями розвитку хлібопекарської галузі України

Напрямок	Основні заходи	Очікуваний результат
Цифровізація виробництва	Впровадження автоматизованих систем, використання хмарних технологій	Підвищення ефективності виробництва, зниження витрат
Оптимізація логістики Розширення експорту	Використання цифрових платформ для управління ланцюгами постачання Впровадження міжнародних стандартів, участь у міжнародних виставках	Зменшення втрат продукції, оптимізація витрат Вихід на нові ринки, підвищення конкурентоспроможності
Державна підтримка	Надання грантів, програм фінансування для цифровізації	Збільшення інвестицій у галузь, стимулювання розвитку підприємств
Адаптація до змін споживчого попиту	Виробництво безглютенових, цільнозернових та органічних продуктів	Задоволення потреб споживачів, розширення ринку збуту

Для зменшення проблем в галузі необхідно вирішити такі завдання:

1. раціоналізація використання виробничих ресурсів: підвищення фондівіддачі основних засобів та оборотності оборотних засобів підприємства; покращення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства;
2. зміцнення конкурентної позиції підприємства за рахунок впровадження маркетингових стратегій розроблених на основі ринкових досліджень;
3. удосконалення асортименту продукції: розширення виробництва поліпшених видів хлібних виробів, збільшення випуску хлібобулочних виробів, підвищення споживчої цінності хлібних виробів;
4. формування організаційно-економічних засад перетворення системи управління підприємством з метою підвищення ефективності планової та контролюючої діяльності менеджерів усіх рівнів.

Визначимо основні Тренди перспективного розвитку підприємств хлібопекарської промисловості України:

- Розширення асортименту в напрямку оздоровлення та збільшення продажів дрібноштучних свіжих виробів, крафтового високоякісного та високомаржинального хлібу з урахуванням порад нутріціологів та інтересів споживачів.
- Зміна формату співпраці з торговельними мережами і повернення їх до початкової спеціалізації – посередництва між виробником та споживачем з використанням випічки заморожених напівфабрикатів та відмовою від повного циклу виробництва хліба у мережі.
- Формування вертикально інтегрованих структур промислового виробництва із сільгоспвиробниками, зерносховищами та зернопереробними підприємствами для забезпечення якісною сировиною за договірною ціною у необхідний строк.
- Використання технологій глибокого протікання фізико-хімічних, колоїдних, біохімічних та мікробіологічних процесів приготування тіста.
- Впровадження інноваційних ресурсозберігальних технологій.

- Контроль за якістю, харчовою цінністю та безпечністю сировини, напівфабрикатів, готових виробів, попередженню їх псування на мікробіологічному рівні.

- Підвищення рівня оплати праці та якості кадрового забезпечення сфери хлібопечення.

- Підтримка заходів, спрямованих на поширення культури споживання хліба, інформування суспільства щодо корпоративної соціальної відповідальності хлібопекарських підприємств.

- Освоєння нових ринків збуту продукції тривалого зберігання, забезпечення виробництва високоякісних заморожених напівфабрикатів для потреб внутрішнього і зовнішнього ринку.

- Формування стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України.

Наведемо головні складові, що впливають на покращення фінансової діяльності підприємств хлібопекарської промисловості:

- підвищення дієвості у практичному використанні підприємствами хлібопекарської промисловості системи збалансованих показників досягається за умови запровадження комплексної системи управління ризиками на підприємстві із використанням методики аналізу його складових.

- основним резервом підвищення економічної ефективності підприємств хлібопекарської галузі є запровадження ключових напрямів модернізації та цифровізації виробничих процесів, що збільшить ефективність виробництва, оптимізує логістичні процеси та покращить якість продукції.

- важливим інструментом підвищення ефективності виробництва підприємствами хлібопекарської промисловості є необхідність адаптації до сучасних умов глобалізації та цифрової трансформації, впровадження інноваційних технологій та вдосконалення стратегії управління виробництвом.

- особливої уваги заслуговують заходи з енергозбереження - встановлення сучасного енергозберігаючого технологічного обладнання,

проведення реконструкції, оптимізація витрат, формування ефективної стратегії інноваційного розвитку враховуючи передові сучасні технології.

Визначимо основні напрями прогнозування фінансового стану

ТОВ «Хлібодар» на перспективу.

1. Одним із напрямів прогнозування фінансової діяльності є зростання ліквідності та зменшення зобов'язань товариства.

Внутрішні резерви підвищення ліквідності пов'язані з контролюванням фінансових планів, проведенням модернізації застарілого обладнання для покращення ефективності виробництва, оптимізацією структури виробничих потужностей, підвищенням ефективності використання основних фондів підприємства, оптимізацією запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції, удосконаленням роботи з посилення фінансової дисципліни, розробкою заходів, що сприяють збільшенню прибутку, оптимізації структури капіталу підприємства, зменшенню дебіторської та кредиторської заборгованості.

Можливі шляхи покращення ліквідності і платоспроможності підприємства безпосередньо пов'язані з:

- 1) забезпеченням державного регулювання цін на борошно, енергоносії;
- 2) зменшенням податкового тиску;
- 3) створенням сприятливих умов для залучення інвестицій у модернізацію виробничих потужностей;
- 4). Надання пільгового кредитування підприємств.
- 5). Використання ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції, підвищення якості продукції.

2. Для забезпечення сталого розвитку підприємства, керівництво ставить перед собою такі стратегічні цілі протягом найближчих років:

- Оптимізація активів та виробничих процесів, з метою забезпечення достатності ліквідних активів для покриття існуючих і майбутніх зобов'язань Товариства і підтримання показників рентабельності діяльності та рентабельності активів на належному рівні;

- Формування нових ринків збуту хлібобулочної продукції;
- Ефективне використання фінансових механізмів;
- Визнання діяльності щодо реалізації проєктів з модернізації основних засобів і забезпечення стійкого технологічно-інноваційного розвитку як пріоритетної.

Управління ліквідністю товариства здійснюється шляхом планування та прогнозування руху грошових коштів з визначенням джерел покриття дефіциту шляхів розміщення профіциту грошових коштів.

Факторами впливу на ліквідність товариства є платоспроможність його дебіторів, умови розрахунків з дебіторами та кредиторами, тривалість операційного та фінансового циклу, кон'юнктура внутрішніх та зовнішніх ринків, на яких працює товариство.

Керівництво компанії здійснює постійний контроль за показниками ліквідності та регулярно проводить її тестування за різними сценаріями.

Особлива увага приділяється аналізу платежів, що пов'язані з фінансовими інвестиціями та активами, а також прогнозуванням грошовими потоками від операційної діяльності.

Ліквідність в цілому товариства в звітному періоді перебувала на достатньому рівні, не очікується обставин, що можуть призвести до зниження рівня ліквідності нижче мінімально необхідного для своєчасного виконання зобов'язань.

Основні підходи та інструменти, які використовуються на ТОВ «Хлібодар» для управління та мінімізації ризиків, наступні:

- контроль з боку керівництва підприємства;
- документальне оформлення внутрішніх правил і процедур, що регламентують та регулюють діяльність ТОВ;
- удосконалення процесу отримання внутрішньої і зовнішньої аналітичної звітності в різних інформаційних зрізах даних;
- постійний моніторинг ризиків;
- ведення та оброблення бази даних щодо ризиків.

Основними видами ризиків на підприємстві слід вважати:

1. Операційні ризики

Збільшення витрат на входні ресурси

Операційні витрати підприємства можуть збільшитися і негативно вплинути на фінансові показники. Ризик збільшення операційних витрат в основному пов'язаний з можливим зростанням цін на закупівлю борошна та інших продуктів для операційної діяльності підприємства.

2. Кредитні ризики

Кредитні ризики пов'язані з складним доступом до кредитних коштів та високою відсотковою ставкою, що призводить до неможливості залучити кредитні кошти, необхідність яких може виникнути в разі інвестування в основні виробничі фонди.

3. Ризик дефіциту основного персоналу

Відсутність висококваліфікованого виробничого персоналу може загрожувати загальній ефективності роботи підприємства. З метою мінімізації негативних наслідків відтоку кваліфікованого персоналу підприємство в 2024 році збільшило кількість працівників на 5%.

4. Податкові ризики

Операції товариства та його фінансовий стан надалі зазнаватимуть впливу регуляторних змін в Україні, в тому числі впровадження існуючих і майбутніх правових і податкових нормативних актів.

5. Фінансові ризики

Існує ризик неможливості своєчасно виконати фінансові зобов'язання підприємства. Для мінімізації такого ризику підприємство підтримує ефективні бюджетні процеси та процеси управління грошовими коштами, щоб забезпечити наявність адекватних коштів для задоволення бізнес-вимог.

До основного потенціалу розвитку ТОВ «Хлібодар» як складової хлібопекарської промисловості можемо віднести:

- Основним фокусом діяльності компанії на перспективу є використання глибокої заморозки продуктів та експорт власної продукції.

- В умовах жорсткої конкуренції єдиним способом утримати та збільшити власну ринкову частку залишається чітка диференціація та сильний бренд.

- Підвищення продуктивності усіх ланок компанії та зміцнення адаптивності підприємства до сучасних викликів.

- Збільшення інвестування в сучасні технології, автоматизацію виробництва та бізнес-процесів, цифровізацію каналів комунікації.

- Впровадження проєкту мобільного додатку для формування замовлень від малих та середніх замовників приватного ринку в колаборації з компанією EDIN вже понад 700 магазинів щодня формують та відправляють замовлення через додаток EDIN Market.)

Стратегія розвитку товариства в умовах воєнного стану:

- протягом 2024 року підприємство інвестувало в розширення виробництва (встановлені нові печі та вистійні шафи);

- найближчі плани – введення в експлуатацію додаткових площ складських приміщень з автоматизацію адресного зберігання ТМЦ.

Основними напрямками діяльності на 2025 рік компанія вважає:

1. Розвиток ринку заморожених хлібобулочних виробів.
2. Розширення експортного потенціалу.
3. Оптимізація внутрішніх бізнес-процесів.
4. Підвищення професійних компетенцій персоналу.

Охорона навколишнього середовища.

У своїй діяльності Товариство дотримується принципу динамічного економічного розвитку при максимально раціональному використанні природних ресурсів та зниженні кількості відходів і викидів.

Товариство зобов'язується постійно покращувати екологічні показники своєї діяльності.

Для реалізації зазначеного Товариство:

- дотримується норм національного законодавства з охорони навколишнього середовища, які стосуються його діяльності;

- заохочує до поваги та ощадливого ставлення кожного працівника до навколишнього середовища, а також особистої участі кожного працівника у покращенні господарської діяльності Товариства та мінімізації її впливу на довкілля;

- у своїй роботі здійснює постійний контроль викидів і відходів для приведення їх до рівня нижчого за небезпечний за рахунок ефективного проектування, експлуатації та підтримки об'єктів;

- забезпечує швидке та ефективне реагування на всі екологічні інциденти, що виникають внаслідок діяльності Товариства;

- підтримує зв'язок з громадськістю в питаннях екології та ділиться своїм досвідом з іншими.

В цілому варто зазначити, що хлібопекарська промисловість є перспективною, оскільки забезпечує швидкий обіг капіталу, має можливості розширювати асортимент, розробляти нові види продукції, що не займає надто багато часу і не потребує великих витрат грошових коштів, виробникам пропонується нове більш потужне, ефективне та економне обладнання (в основному зарубіжне) для виробництва хлібобулочних виробів на інноваційних засадах.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти нами визначено мету та завдання, які необхідно виконати в процесі наукового дослідження. Проаналізувавши результати фінансової діяльності ТОВ «Хлібодар» за період 2022-2024рр. ми можемо зробити відповідні висновки.

В першому розділі кваліфікаційної роботи нами були визначені методологічні підходи до управління фінансовими ризиками на підприємстві, які використовуються для діагностики та оцінки фінансового стану підприємства та запропоноване для визначення поняття фінансового ризику, його ролі у системі управління фінансовою діяльністю підприємства.

При функціонуванні підприємств у змінних ринкових умовах неминуче виникають ризики, пов'язані з невизначеністю обставин та можливими подіями. Фінансові ризики стосуються ситуацій, де під час провадження фінансової діяльності можуть виникнути фінансові збитки в умовах невизначеності.

Систему принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень включає поняття управління фінансовими ризиками підприємства, які забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

Прогнозування фінансового стану підприємства з врахуванням його економічних та фінансових можливостей вимагає систематичного і всебічного фінансового аналізу з використанням різних його методів, прийомів та методик. Що, на наш погляд, є головним завданням підприємства з метою виявлення шляхів покращення його фінансової діяльності в умовах дії військового стану.

Тому, на наш погляд, врахування фінансових ризиків повинно впливати на формування та ефективне використання фінансових ресурсів; визначення оптимальних напрямків їх інвестування; відповідність фінансових дій можливостям та стану підприємства.

У другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено структурно-динамічний, факторний та прогнозний аналіз фінансового стану Товариства з обмеженою відповідальністю «Хлібодар» за 2022-2024рр.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Хлібодар» - це сучасне та модернізоване хлібоперське підприємство, яке виробляє, реалізовує та доставляє свою продукцію під торговою маркою «Румянець» до західного, північного та центрального регіонів України.

Мета товариства на світовому ринку - подарувати людям справжній український смак і якість та популяризувати українське.

Протягом 20 років існування, товариство постійно розвивається та адаптується до змін на конкурентному ринку та в економічному середовищі.

Основні види діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД:

10.71 Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання.

10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.

Підприємство спеціалізується на виробництві та реалізації нових високотехнологічних сортах хлібів: на заквасках, заварках, опарах. Впровадило лінію для виготовлення круасанів, завиванців та гріссіні, а також створило найсмачніші завиванці в Україні, де більше начинки, ніж тіста. Також було розпочато новий напрямок - виробництво замороженої продукції з акцентом на сегмент HoReCa.

Згідно офіційної фінансової звітності ТОВ «Хлібодар» в 2024 році виторг компанії склав майже 1 435 076 грн., що у 3 рази перевищило показник 2023 року (357 010 грн.). Основні фактори – збільшення обсягу продажів хлібобулочних виробів через зростання їх виробництва, а також зростання цін (в середньому ціни на борошно та цукор в Україні в 2024 році зросли на 25%).

В звітному році операційний прибуток компанії склав 787 121 000 грн., чистий прибуток – 46 551 000 грн., що вплинуло на фінансові показники компанії та її загальний фінансовий стан. Однією із причин такого зростання є знаходження оптимальних шляхів в методиці виробництва та реалізації продукції, а також з воєними подіями в державі.

Середньооблікова чисельність штатних працівників ТОВ «Хлібодар» за 2024 рік склала близько 510 осіб.

Фінансовий стан компанії на перспективу оцінюється позитивно, спостерігається підвищення обсягів виробництва, а разом з тим спостерігається зростання чистого прибутку.

Спостерігається динаміка до зростання майна протягом 2022-2024рр., що є позитивним для діяльності підприємства в цілому. У 2023 році відносно 2022 року майно підприємства збільшилося на 101958 тис. грн., тобто на 49,6 %, а у 2024 році відносно 2023 року – спостерігається подальше збільшення майна на 58439 тис. грн., або 21,3%. Такі зміни відбулися за рахунок зростання необоротних активів: на 43630 тис. грн. або на 26,47% у 2024 році, збільшення основних засобів на 31,7 % та незавершених капітальних інвестицій на 6096 тис. грн., або на 18,8%.

Аналізуючи структуру капіталу ТОВ «Хлібодар» бачимо, впродовж 2022-2024 років спостерігається зростання структури капіталу товариства. Так у 2023 році капітал підприємства становив 307 416 тис. грн., що на 49,6% (101958 тис. грн.) більше ніж у попередньому 2022 році. Порівняно з 2023 роком у 2024 році капітал також має тенденцію до зростання вже меншими темпами на 58439 тис. грн. або 21,3%, що є позитивним для підприємства в умовах дій військового стану.

Порівняно із власним капіталом, відсоток позичкового капіталу збільшується в загальній структурі капіталу підприємства. У 2023 році він був 189 908 тис. грн., що на 26,2% більше ніж у 2022 році. А вже у 2024 році відбулось його зростання менш повільнішими темпами на 11,2% і він склав - 201 696 тис. грн. Це показує зростання частки взятих у борг короткострокових кредитів у товаристві.

Проведений нами аналіз розрахунків техніко-економічних показників на 2025 рік показав прогнозоване збільшення практично усіх їх значень порівняно з 2022-2024 роками на ТОВ «Хлібодар», що оцінюється в цілому позитивно.

Негативним, на наш погляд, буде тільки зростання позичкового капіталу до 214730 тис. грн., що впливає на його фінансову залежність від позичок та кредитів.

Прогнозується незначне збільшення оборотних активів підприємства до 187583 тис. грн., порівняно з 2024 роком, що є позитивним для товариства в майбутньому. Також незначним чином відбудеться зростання власного капіталу товариства до 234175 тис. грн., що позитивно впливає на його фінансово-економічну діяльність в умовах військового стану. Бачимо, що у 2025 році за розрахунками, валюта балансу очікується у розмірі 395467 тис. грн., що на 0,9% більше ніж у 2024 році. Таке збільшення є позитивним для підприємства. Також у 2025 році очікується зростання необоротних активів до 2568329 тис. грн., позичкового капіталу підприємства до 204560 тис. грн., чистого прибутку до 64064 тис. грн.

Проведений нами аналіз показників ліквідності свідчить, що не всі розраховані коефіцієнти ліквідності відповідають оптимальним значенням.

Станом на кінець 2024 року значення коефіцієнта поточної ліквідності - 0,7 пункти більше за нормативне значення, що свідчить про фінансову стійкість ТОВ «Хлібодар», щодо достатності активів для розрахунків за зобов'язаннями.

Аналіз показників рентабельності показав, що ефективність підприємства знаходиться на високому рівні. Протягом 2022-2024рр. рентабельність діяльності становила 5,4 – 5,9 відповідно. Даний показник збільшився за період на 0,3 та 0,2 пункти порівняно з 2022 та 2023 роками, що свідчить про незначний підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Необхідно здійснювати активізацію управлінського потенціалу для формування плану зростання прибутковості і його практичної реалізації.

Також спостерігається зростання рівня рентабельності активів, що може свідчити про збільшення попиту на продукцію нашого підприємства й про перенагромадження активів.

Аналіз показників ділової активності показав, що коефіцієнт оборотності капіталу ТОВ «Хлібодар» за період 2022-2024 рр. з кожним звітним періодом зростає в розрахунках. У 2022 році він становив 0,43, у 2023 році збільшився на 25,5%, а в 2024 році також відбулось його зростання на 30,3%, що відображає швидкість обороту загального капіталу підприємства та є

позитивним для підприємства, оскільки свідчить про зростання темпів реалізації продукції.

Визначивши показники фінансової стійкості можна стверджувати, що підприємство є відносно стійким. Коефіцієнт автономії характеризує рівень залежності організації від позикових джерел фінансування і свідчить про перспективи зміни фінансового стану в найближчий період. Оптимальне значення: $>0,5$. Недостатність власного капіталу в аналізованому періоді свідчить про залежність товариства від позикових джерел фінансування.

Для подальшої мінімізації ризиків на підприємстві слід вжити заходів, щодо поліпшення фінансового становища, покращити управлінську та збутову політику, зменшити дебіторську заборгованість, тощо.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи, нами пропонуються визначення основних проблем та перспектив покращення фінансового стану ТзОВ «Хлібодар» в умовах дії військової російської агресії.

У 2024 році діяльність ТОВ «Хлібодар» була зосереджена на реалізації цілей та стратегії розвитку, що були затверджені Загальними зборами акціонерів на 2023 рік. Зокрема, компанії спрямована на забезпечення споживача хлібом та хлібобулочними виробами високої якості на всій території України. Розширення експортних позицій та вихід на закордонні ринки також є одним із стратегічних напрямків розвитку підприємства.

Компанія здійснює свою діяльність на конкурентному ринку хлібобулочних виробів і диференціація продукту та позиціонування компанії є ключовим фактором успішної конкурентної боротьби. Диференціація продукту – це особлива технологія виготовлення та відсутність хімічних покращувачів.

З метою забезпечення виконання робіт з напрямку модернізації та впровадження нових технічних та технологічних ліній компанія ТзОВ «Хлібодар» співпрацює з низкою кваліфікованих та спеціалізованих структур. Особливу увагу звернено на дотримання всіх вимог з охорони праці, адже в основі роботи – люди та їхня безпека.

Тому у сфері уваги компанії розвиток таких інформаційних систем ERP, CRM, SCADA та впровадження електронного документообігу.

На сьогоднішній день хлібопекарська галузь займає важливе місце в структурі харчової промисловості України, оскільки вона забезпечує населення основними продуктами харчування, що залишаються стратегічно важливими для продовольчої безпеки країни.

Водночас, за останні роки спостерігається тенденція до зниження обсягів виробництва та споживання хлібобулочних виробів.

Слід виділити основні фактори, що впливають на зниження споживання хлібобулочних виробів в Україні:

- зміна харчових звичок населення, зокрема перехід на безглютенові та низьковуглеводні дієти;
- зростання цін на основну сировину (борошно, дріжджі, олію);
- конкуренція з боку альтернативних продуктів, таких як домашня випічка та імпорتنі аналоги;
- зменшення кількості споживачів, у зв'язку з повномасштабною агресією РФ та масовим виїздом громадян за межі країни.

Ключовими факторами, які впливають на сучасний розвиток вітчизняного ринку хліба і, за своєю сутністю, є проблемами, що перешкоджають забезпеченню ефективності його функціонування, слід вважати:

- висока енергоємність хлібопекарського виробництва;
- застарілість та фізичне зношення технічного оснащення вітчизняних хлібозаводів;
- скорочення обсягів зернових культур, а також дефіцит якісного зерна на внутрішньому ринку України;
- відсутність єдиного механізму формування ціни на хліб і як результат – дестабілізація цінової ситуації в даній галузі та регіональна цінова незбалансованість;

- низький рівень фінансування та інвестування хлібопекарських підприємств для технічного переоснащення, впровадження енергозберігаючих технологій, розробки сучасних систем забезпечення якості і безпеки продукції, що обумовлено низькою інвестиційною привабливістю економіки України;

- низький рівень заробітної плати в галузі і як результат – висока плинність кадрів, у тому числі високопрофесійних робітників та менеджерів;

- слабка фінансово-економічна підтримка державними органами;

- повільні темпи модернізації технологічних ліній при високій мірі їх зносу;

- відсутність податкових стимулів для хлібопекарської галузі України.

Для забезпечення на належному рівні продовольчої безпеки держави необхідно підвищити рівень конкурентоспроможності хлібопекарських виробництв галузі в цілому.

На нашу думку це можна зробити шляхом реалізації комплексу заходів:

- ввести в регіонах програми з соціальної підтримки галузі;

- стимулювати впровадження сучасного устаткування і сучасних технологій, системи безпеки ISO і HASSP для хлібопекарської галузі;

- розробити програми державного фінансування хлібопекарської галузі;

- для зниження собівартості хліба модернізувати технічне оснащення для підвищення енергозбереження;

- розробити та впровадити технічні регламенти та стандарти технологічних процесів у хлібопеченні, адаптовані до міжнародних вимог, стандартів ЄС;

- створити інформаційні бази даних про найбільш конкурентоспроможні об'єкти інвестування в хлібопекарській галузі України;

- забезпечити хлібопекарні підприємства України доступними кредитами для закупки зерна і борошна;

- удосконалити правове регулювання взаємовідносин із торговельними організаціями;

- розглянути питання щодо можливості відміни ПДВ для підприємств, що випускають масові та соціальні сорти хліба, або дати дозвіл залишити ПДВ на зазначені сорти у розпорядженні підприємств для розв'язання проблем енергозабезпечення та технічного оновлення виробництва.

Наведемо основні види ризиків, які є на підприємстві:

- 1. Операційні ризики.*
- 2. Кредитні ризики.*
- 3. Ризик дефіциту основного персоналу.*
- 4. Податкові ризики.*
- 5. Фінансові ризики.*

Основні підходи та інструменти, які використовуються на ТОВ «Хлібодар» для управління та мінімізації ризиків, наступні:

- контроль з боку керівництва підприємства;
- документальне оформлення внутрішніх правил і процедур, що регламентують та регулюють діяльність ТОВ;
- удосконалення процесу отримання внутрішньої і зовнішньої аналітичної звітності в різних інформаційних зрізах даних;
- постійний моніторинг ризиків;
- ведення та оброблення бази даних щодо ризиків.

На сьогодні існують невирішені питання функціонування хлібопекарської галузі в Україні:

- стабільного забезпечення хлібопекарської промисловості необхідною кількістю якісного хлібопекарського борошна;
- удосконалення статистичного обліку виробництва хліба та хлібопродуктів; перегляду і удосконалення нормативної документації на хлібопекарську сировину;
- захисту споживачів від неякісної хлібопродукції; формування стратегії інноваційного розвитку хлібопекарської промисловості України.

Визначимо основні напрями прогнозування фінансового стану

ТОВ «Хлібодар» на перспективу.

1. Одним із напрямів прогнозування фінансової діяльності є зростання ліквідності та зменшення зобов'язань товариства.

Внутрішні резерви підвищення ліквідності пов'язані з контролюванням фінансових планів, проведенням модернізації застарілого обладнання для покращення ефективності виробництва, оптимізацією структури виробничих потужностей, підвищенням ефективності використання основних фондів підприємства, оптимізацією запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції, удосконаленням роботи з посилення фінансової дисципліни, розробкою заходів, що сприяють збільшенню прибутку, оптимізації структури капіталу підприємства, зменшенню дебіторської та кредиторської заборгованості.

Можливі шляхи покращення ліквідності і платоспроможності підприємства безпосередньо пов'язані з:

- 1) забезпеченням державного регулювання цін на борошно, енергоносії;
- 2) зменшенням податкового тиску;
- 3) створенням сприятливих умов для залучення інвестицій у модернізацію виробничих потужностей;
- 4). Надання пільгового кредитування підприємств.
- 5). Використання ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції, підвищення якості продукції.

2. Для забезпечення сталого розвитку підприємства, керівництво ставить перед собою такі стратегічні цілі протягом найближчих років:

- Оптимізація активів та виробничих процесів, з метою забезпечення достатності ліквідних активів для покриття існуючих і майбутніх зобов'язань Товариства і підтримання показників рентабельності діяльності та рентабельності активів на належному рівні;
- Формування нових ринків збуту хлібобулочної продукції;
- Ефективне використання фінансових механізмів;

- Визнання діяльності щодо реалізації проєктів з модернізації основних засобів і забезпечення стійкого технологічно-інноваційного розвитку як пріоритетної.

До основного потенціалу розвитку ТОВ «Хлібодар» як складової хлібопекарської промисловості можемо віднести:

- Основним фокусом діяльності компанії на перспективу є використання глибокої заморозки продуктів та експорт власної продукції.

- В умовах жорсткої конкуренції єдиним способом утримати та збільшити власну ринкову частку залишається чітка диференціація та сильний бренд.

- Підвищення продуктивності усіх ланок компанії та зміцнення адаптивності підприємства до сучасних викликів.

- Збільшення інвестування в сучасні технології, автоматизацію виробництва та бізнес-процесів, цифровізацію каналів комунікації.

- Впровадження проєкту мобільного додатку для формування замовлень від малих та середніх замовників приватного ринку в колаборації з компанією EDIN вже понад 700 магазинів щодня формують та відправляють замовлення через додаток EDIN Market.)

Стратегія розвитку товариства в умовах воєнного стану:

- протягом 2024 року підприємство інвестувало в розширення виробництва (встановлені нові печі та вистійні шафи);

- найближчі плани — введення в експлуатацію додаткових площ складських приміщень з автоматизацією адресного зберігання ТМЦ.

Основними напрямками діяльності на 2025 рік компанія вважає:

1. Розвиток ринку заморожених хлібобулочних виробів.
2. Розширення експортного потенціалу.
3. Оптимізація внутрішніх бізнес-процесів.
4. Підвищення професійних компетенцій персоналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєв І.В. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: навч. посібник. Львів : «Бескид Біт», 2013. 152 с.
2. Бандурко О.М. Фінансова діяльність підприємства: навч. посіб. Київ: Либідь, 2010. 257 с.
3. Бездітко О.Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. №3. С. 43–49.
4. Безугла Т.В. «Економічна стійкість» та «фінансова стійкість». *Журнал «Молодий вчений»*. 2014. № 3. С. 33.
5. Бездітко О.Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 3. С. 43–49.
6. Бергер В.В. Дослідження ринку хлібопекарної та кондитерської галузей України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 1 (62). С. 64—70.
7. Белоусова С.В. Механізм управління фінансовими ризиками промислових підприємств. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3 (19). С. 277–293.
8. Бланк І.О. Основи фінансового менеджменту : підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 476 с.
9. Бокій О.В. Споживання хліба і хлібопродуктів та купівельна спроможність населення України. *Економіка АПК*. 2016. № 1. С. 48–55.
10. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємництві : монографія. К.: КНЕУ, 2004. 480 с.
11. Виговська А.В. Управління активами підприємства. Вінниця: Вінницький інститут економіки ТНЕУ, 2012р. 310 с.
12. Горбовий А.Ю. Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності: монографія. УДФСУ. Ірпінь-Білосток, 2018. 305 с.
13. Гречко А.В., Гербєда М.В. Вплив фінансових ризиків на результати діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1006>
14. Дмитриченко Л.І., Хімченко А.М., Калиниченко М.П. Корпоративні відносини: методологія дослідження та механізми функціонування : монографія. Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. 160 с.
15. Добринь С.В. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4073>
16. Дробот В.І., Приходько Ю.С., Бережна Г.О. Борошно сорго у технології безглютенового хліба. *Наукові праці НУХТ* 2019. Т. 25, № 1. С. 208–214.

17. Захарова Н.Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства: навч. посіб. Таврійський державний агротехнологічний університет, 2012. 129 с.
18. Zherlitsyn D. M., Kuzheliev M. O., Nechyporenko A. V. Bioresources Price Trend and GDP Growth Adjustment. *International Journal of Advanced Biotechnology and Research (IJABR)*. Vol. 10. Special Issue-1. 2019. Pp. 379–383.
19. Іванов В.Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства: навч. посіб. Київ: Підприємство, 2010. 345с.
20. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посіб. К. : Нічлау, 2011. 204 с.
21. Карпінський Б.А. Фінансова система: навч. посіб. 2–ге вид. Львів : Магнолія плюс, 2016. 272 с.
22. Карпенко Г.В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. К., 2010. №1. С.61-62.
23. Кійко В., Мельник О., Гавриленко О. Хлібопекарська галузь України в умовах воєнного часу. *Товари і ринки*. 2023. № 1. С. 27—40.
24. Кирилюк Ю.М. Аграрний ринок в умовах трансформації економічних систем : монографія. Київ : КНЕУ, 2013. 871 с.
25. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Чернігів: ЧДІЕУ. 2011. 456 с.
26. Колодізев О. Теоретичні аспекти управління економічною стійкістю підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2018. № 1(16). С. 53—59.
27. Конторщикова О. Аналіз фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Економіка. Фінанси. Право*. 2012. №6. С. 3-5
28. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Вісник Сумського державного університету*. Суми, 2014. N 9. С. 23 – 34.
29. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. 2-е вид. – К. : Знання, 2012. 274 с.
30. Королук Т. Оцінка фінансової стійкості та визначення платоспроможності акціонерних товариств. *Галицький економічний вісник*. 2019. №1. С. 130 – 135.
31. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства. *Вісник THEU*. 2008. № 4. С. 120 – 124.
32. Костецький В.В., Бутов А.М. Напрями побудови системи управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Том 1. № 3. С. 60–66.

33. Кремень В.М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №1. С. 107-115.
34. Кручок С.І. Оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2012. N 8. С. 40 – 48.
35. Кузьмінець Т.Г., Перегняк Ю.А. Управління фінансовими ризиками підприємства в умовах ринкової економіки. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 677–680.
36. Кужелєв М.О. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 154–168.
37. Куліш Г.П., Родніченко І.В. Вплив фінансових ризиків на результати діяльності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 25. С. 98–103.
38. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. N 7. С. 123 – 131.
39. Лактіонова О.А. Управління фінансовими ризиками. 2020. 256 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1460/1/Навч%20посібник%20УФР%2027_10_2020.pdf
40. Ларка М.І. Аналіз фінансового стану підприємства як засіб підвищення ефективності його діяльності. *Вісник НТУ*. 2013. № 22 (995) с. 168-174.
41. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К: «Хай-Прес». 2008. 336 с.
42. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип.1 (23). 252 с.
43. Мамонтова Н.А. Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств. *Фінанси України*. 2010. N 8. С. 103 – 107.
44. Меженська В.В. Діагностика фінансового стану корпорації в умовах динамічного зовнішнього середовища. *Схід*. 2012. № 1 (115). С. 62–67.
45. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства :навч.посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закладів. Київ: Вища шк.,2013. 278 с.
46. Мицак О.В. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства. *Фінанси України*. 2013. N 10. С. 62 – 66
47. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2014. 358 с
48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua> . (Дата зверення 20.04.2024).

49. Нечипоренко А. В. Планування в системі управління підприємством. *Соціально-економічні реформи в контексті глобалізації та євроінтеграції*. 2014. С. 45–48.
50. Новойтенко І.В., Малиновський В.В. Стан та основні тренди розвитку хлібопекарської промисловості України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11.
51. Обуцак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9. С. 92-99.
52. Орлик О.В. Фінансові ризики в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5–6. С. 218–223.
53. Островська О.А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті. *Стратегія економічного розвитку України*. 2012. Вип. 4 (11). С. 180-188.
54. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 29.05.2025).
55. Офіційний сайт АПК-Інформ. Чим живе український ринок борошна у воєнний час? URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/opinion/1535238> (дата звернення: 29.05.2025).
56. Офіційний сайт журналу "Харчові технології". Ринок борошна та основні тренди 2024 року. URL: <https://harch.tech/2024/02/27/gynok-boroshna-ta-osnovni-trendy-2024-roku/> (дата звернення: 29.05.2025).
57. Офіційний сайт Всеукраїнської асоціації пекарів. Ціни на хліб та виклики продовольчого сектору, спричинені війною в Україні. URL: <https://vap.org.ua/reviews/cini-na-hlib-ta-vikli> (дата звернення: 29.05.2025).
58. Павлов В.І. Фінанси підприємства: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2010. 109 с.
59. Паламаренко Я.В. Концептуальні засади формування стратегії інноваційного розвитку підприємств АПК України. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 29. С. 91—99.
60. Пінчук А.В. Формування інвестиційної стратегії підприємства. *Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 8 грудня 2018 р. ГО «Київський економічний науковий центр». К., 2018. Ч. 1. С. 103–105.*
61. Пічугіна Т.С. Фінансовий аналіз у схемах і таблицях : навчальний посібник. Львів: Новий Світ, 2011. 326с.
62. Плиса В.Й. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: монографія. Львів : АТБ, 2009. 142 с.
63. Повержук У.-Ю.М. Оцінка розвитку хлібопекарської промисловості в контексті формування валової доданої вартості областей України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 9. С. 129—132.

64. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2012. 571 с.
65. Подольська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 488с.
66. Podolianchuk O., Tomashuk I. Formation of financial results of activities of agricultural enterprises of Vinnitsa region. *The scientific heritage*. 2020. № 47. Vol. 7. P. 63–73.
67. Пожар Є. П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 43. С. 387–391.
68. Пушкар, М.С. Проектування систем автоматизації : навч. посібник. Д : Національний гірничий університет, 2013. 268 с.
69. Розвиток підприємницької діяльності в Україні. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Державна підтримка Українського експорту. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/zakon_v_sferi_zed/ukr/5225.html. (Дата зверення 20.10.2024).
70. Руда Р. В., Оцінка фінансового стану: сутність та необхідність. *Економіка та управління підприємствами*. 2010. №12. С. 62-65.
71. Сичевський М.П. Харчова промисловість як основа продовольчої безпеки та розвитку держави. Київ : Аграр. наука, 2019. 386 с.
72. Сичевський М.П, Васильченко О.М., Коваленко О.В. Хлібопекарська галузь України: тенденції та проблеми її розвитку. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 14-22.
73. Сосновська О.О., Деденко Л. В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 1(3). С. 70–79.
74. Ставицький О.В. Державне управління підприємствами хлібопекарської галузі України та напрями підвищення ефективності їх діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. №9. С. 140—152.
75. Статут ТзОВ «Хлібодар» від 15 квітня 2024 року.
76. Тарасенко Т.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. 3-тє видання, перероблене. Львів: „Новий Світ–2000”, 2010. 345 с.
77. Татарінов Р.В. Інформаційна база визначення фінансової стійкості підприємства. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія. Економічні науки*. 2013. Вип 3. С. 250-256.
78. Терещенко, О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К. : КНЕУ. 2019. 571 с.

79. Томашук І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. №39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>
80. Tomashuk I.V., Tomashuk I.O. Enterprise development strategy: innovation and internal flexibility. *Collo-quium-journal*. 2021. № 3 (90). Vol. 4. P. 51–66.
81. Третяк О.Д. Оцінка фінансового стану акціонерних товариств. *Фінанси України*. 2000. N 12. С. 95 – 103.
82. Управління фінансовими ризиками. URL: https://pidru4niki.com/74707/ekonomika/upravlinnya_finansovimi_rizikami
83. Федірко В.М. Проблеми оцінки фінансової стійкості та ліквідності використання коштів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. №2. С. 359 – 363.
84. Федоренко В.І. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства. *Економіка та держава*. 2010. №1. С.26-29.
85. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч.посібник. 2– е вид., перероб, та доп. К. : Кондор, 2017. 400 с.
86. Фінанси підприємств: підручник. К. : КНЕУ, 2016. 552 с.
87. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. К.: Професор, 2014. 240 с.
88. Фінансова діяльність підприємства: підручник для вузів. 2–е вид., перероб. и доп. К.:Либідь, 2013. 384 с.
89. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2017. 592 с.
90. Финансовый менеджмент : учебник для вузов. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юнити-Дана, 2012. 277 с.
91. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2018. 566 с.
92. Чевганова В.Я. Проектний аналіз : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 258с.
93. Череп А.В. Оцінка фінансового стану агропромислових підприємств в контексті економічної безпеки. *Облік і фінанси АПК*. 2011. №3. С. 184-190.
94. Черняк О.І. Економетрика. Підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. 359 с.
95. Шамрай М.І. Методика оцінки фінансової складової економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2011. Вип. 2. С. 101-106.
96. Шпичак О.М., Боднар О.В. Вигоди та проблеми експорту зерна з України. *Економіка АПК*. 2013. № 10. С. 5-15.
97. Штангрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. К.:Знання, 2012. 374с.
98. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навчальний посібник. К: Ліра, 2013. 498с.

ДОДАТКИ